

Helsinki

**Helsingin kaupungin
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelman (2025-2028)
toteutumisen arviointi vuonna
2025**



**Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman (2025-2028)
toteutumisen arviointi vuonna 2025**

Julkaisija

Helsingin kaupunki / Ympäristöpalvelut

Julkaisuvuosi

2026

Sisällys

1 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2025-2028 toteutumisen arviointi vuonna 2025	6
1.1 Tietoperusteinen valvonta	6
1.2 Osaaminen.....	6
1.3 Varautuminen	7
1.4 Viranomaisyhteistyö	8
1.5 Valvonnan resurssit.....	9
1.6 Valvonnan maksullisuus	9
1.7 Tietojärjestelmät ja rekisterit.....	10
1.8 Laadunhallinnan toteuma	10
1.9 Viestintä	11
2 Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen	12
2.1 Painopisteiden toteutuminen	12
2.1.1 Valtakunnalliset painopisteet ja valvonnan vaikuttavuuden seuranta	12
2.1.2 Valvontasuunnitelman toteutuminen ja tarkastusten kattavuus	13
2.1.3 Oiva-tarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen ja Oiva-painopisteet	14
2.1.4 Neuvonnan digitalisaation kehittäminen.....	16
2.1.5 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta (PKS-painopiste)	17
2.1.6 Elintarvikepetosten selvittäminen	17
2.2 Riskinarvioinnin ja tarkastusten toteuma	17
2.2.1 Elintarvikkeiden tarjoilupaikat.....	18
2.2.2 Elintarvikkeiden myyntipaikat	18
2.2.3 Liha-, kala- ja maitoalan laitokset sekä eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi.....	19
2.2.4 Elintarvikkeiden valmistuspaikat	20
2.2.5 Elintarvikkeiden tuonti ja vienti, varastointi ja kuljetukset	21
2.2.6 Alkutuotanto	21
2.2.7 Kontaktimateriaalit.....	22
2.3 Ilmoitusten ja hakemusten käsittely.....	22
2.4 Neuvonta, sidosryhmäyhteistyö ja yhteydenottojen käsittely.....	22
2.5 Näytteenoton ja valvontaprojektien toteuma	24
2.5.1 Mansikan maantieteellinen alkuperä ja jäljitettävyys	24
2.5.2 Kastikkeiden mikrobiologinen laatu 2024-2025.....	25
2.5.3 Myymälöiden pakkaamien elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja säilyvyys 2025.....	25
2.6 Ruokamyrkytysepidemioiden ja elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen.....	26

2.6.1	Ruokamyrkytysepidemioiden selvittäminen	26
2.6.2	Elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen	26
3	Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen	28
3.1	Painopisteiden toteutuminen	28
3.1.1	Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	28
3.1.2	Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa	29
3.1.3	Valmius ja varautuminen	29
3.2	Tarkastusten ja riskinarvioinnin toteuma.....	29
3.2.1	Suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen	30
3.3	Ilmoitusten ja hakemusten käsittely.....	37
3.4	Neuvonta ja sidosryhmäyhteistyö.....	38
3.5	Toimenpidepyyntöjen käsittely.....	38
3.5.1	Asumisterveyden häiritsemiset.....	38
3.5.2	Muut toimenpidepyynnöt.....	39
3.5.3	Laivatarkastukset	39
3.5.4	Ruumiin kuljetusluvut	39
3.6	Valvontaprojektien toteuma	39
3.6.1	Elokuvateattereiden äänimaailma	40
3.6.2	Legionella tehostetussa palveluasumisessa	40
3.6.3	Saunojen terveydellisten olojen valvontaprojekti.....	41
3.6.4	Saastejäily Marjaniemen uimarannalla	41
4	Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman toteutuminen.....	42
4.1	Painopisteiden toteutuminen	42
4.1.1	Savuttomien nikotiinituotteiden myynti	42
4.1.2	Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa	42
4.1.3	Etämyynti	43
4.1.4	Markkinointi.....	43
4.1.5	Ehkäisevä päihdetyö.....	43
4.2	Tarkastusten toteuma.....	43
4.2.1	Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntipaikat	43
4.2.2	Tupakointitilat.....	44
4.2.3	Tupakointikiellot ja -rajoitukset	44
4.2.4	Nikotiinivalmisteet	44
4.3	Hakemusten ja ilmoitusten käsittely	44
5	Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman toteutuminen.....	45
5.1	Painopisteiden toteutuminen	45
5.2	Tarkastusten ja riskinarvioinnin toteuma.....	46
5.2.1	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	46
5.2.2	Eläintautivalvonta vuonna 2025	50
5.2.3	Tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta.....	52

1 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2025-2028 toteutumisen arviointi vuonna 2025

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi 4.12.2024 (§ 209) ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2025–2028.

1.1 Tietoperusteinen valvonta

Omana erillishankkeena toteutettiin Vati-valvontatiedot ajantasaisena tietona kaupungin karttapalvelu Paikkatietovipuseen, mikä helpottaa tarkastusten suunnittelua, toteutusta ja seuranta sekä häiriötilanteisiin varautumista. Hanke toteutettiin Ympäristöpalveluiden, Kaupunkimittauspalveluiden ja Ruokaviraston yhteistyönä ja se valmistui vuoden loppuun mennessä. Ensimmäinen käyttöönottokoulutus pidettiin henkilöstölle joulukuussa ja järjestelmä otetaan aktiivisesti käyttöön vuoden 2026 aikana. Hankkeen budjetti oli 30 000 euroa ja toteuma 24 358 euroa.

1.2 Osaaminen

Henkilöstön osaamisen kehittämistarpeita kartoitettiin elintarviketurvallisuusyksikössä koulutustarvekyselyllä ja ympäristöterveysyksikössä osaamiskartoituksella. Tulosten perusteella laaditut osaamisen kehittämiseen liittyvät tavoitteet toteutuivat suunnitellusti.

Elintarviketurvallisuusyksikössä järjestettiin kaksi sisäistä puolen päivän koulutusta, joissa aiheina oli muun muassa myymälä- ja ravintolaketjun omavalvontajärjestelmän esittely, tarkastuskertomusten kehittäminen, tulkkauspalvelun käyttö, Helsingin yliopiston professorin luento elintarvikkeiden valmistusprosessien riskeistä ja ympäristövalvonnan näkökulma elintarvikehuoneistojen jäte- ja vesihuoltoon. Lisäksi yksikön henkilöstö osallistui ulkopuolisiin koulutuksiin kuten Ruokaviraston elintarvikevalvonnan koulutuspäivät, Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset opinto- ja koulutuspäivät, Eläinlääkäripäivät, Eläinlääkärihygienikkoyhdistys ry:n koulutuspäivät ja kunnaneläinlääkäreiden eläinsuojelu- ja neuvottelupäivät.

Hygieenikkoeläinlääkärit osallistuivat EU:n Better Training for Safer Food verkkokoulutukseen simpukoiden valmistukseen, tuontiin sekä vientiin liittyvistä vaatimuksista ja elintarviketarkastaja viikon lähikoulutukseen Ateenassa elintarvikeparanteiden valvonnasta. Lisäksi osallistuttiin aktiivisesti Ruokaviraston ylläpitämiin valvontaverkostoihin esimerkiksi ravintolisien, kontaktimateriaalien ja elintarvikeketjun rikostorjunnan osalta.

Itä-Suomen yliopiston järjestämään meluhaittojen valvonnan jatkokoulutukseen osallistuneet ympäristötarkastajat kouluttivat koko ympäristöterveysyksikön henkilöstöä melumittauksista ja meluhaitan arvioinnista kolmiosaisessa koulutussarjassa. Lisäksi henkilöstöä osallistui mm. IV-täydennyskoulutukseen, RTA-neuvottelupäiville, sisäilmastoseminaariin ja Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisille opinto- ja koulutuspäiville. Kolme henkilöstöstä osallistuivat Ateenassa EU ShipSan associationin järjestämään laivavalvojen koulutukseen sekä yksi Islannissa järjestettyyn Healthy buildings -konferenssiin.

Molemmista yksiköistä osallistuttiin Ahvenanmaan ympäristöterveydenhuollon järjestämään laivojen valvontaa koskevaan kaksipäiväiseen seminaariin, johon oli osallistujia myös Tukholmasta ja Suomen rannikkokaupungeista.

Ympäristöpalveluista ohjattiin kymmenen eläinlääketieteen opiskelijan ympäristöterveydenhuollon harjoittelua. Harjoittelun kesto on kaksi viikkoa.

1.3 Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon varautuminen toteutui suunnitellusti. Valmiussuunnitelma päivitettiin loppuvuodesta yhteystietojen osalta. Elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköiden päälliköt osallistuivat säännöllisesti kaupungin varautumisverkostoon.

Ympäristöpalvelut osallistui Ruokaviraston ja Valviran järjestämään valtakunnalliseen YMPPI-valmiusharjoitukseen, jossa aiheena oli toiminta säteilyvaaratilanteen jälkivaiheessa. Lisäksi tiimipäällikkö osallistui alueelliselle maanpuolustuskurssille ja ympäristötarkastaja osallistui Pelastusopiston järjestämään ympäristöterveyden häiriötilanteisiin varautumisen koulutukseen.

Ruokamyrkytys- ja epidemiaselvitysryhmä kokoontui kerran koko kokoonpanolla huhtikuussa ja lisäksi kahden ruokamyrkytysepidemian osalta pidettiin erilliset kokoukset, joihin myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Ruokavirasto osallistuivat.

Talousveden häiriötilanteita ei esiintynyt. Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY järjesti 19.11.2025 talousveden häiriötilanteisiin liittyvän laajan harjoituksen, johon osallistuivat Helsingin, Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaiset, kaupunkien valmiuspäälliköitä ja viestinnän edustajia. Lisäksi talousvesivalvontaan perehtynyt elintarviketarkastaja osallistui Huoltovarmuuskeskuksen elintarvike- ja vesihuoltopoolin yhteiseen harjoitukseen ja elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö THL:n pyynnöstä WHO:n JADE-harjoitukseen, jossa aiheena oli laajamittainen kemikaaleihin liittyä häiriötilanne.

Virve-puhelinten käyttöosaamista pidettiin yllä osallistumalla joka toinen kuukausi Espoon, Vantaan ja HSY:n kanssa pidettäviin harjoituksiin. Lisäksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto järjesti yhden alueellisen Virve-harjoituksen.

Eläintautien osalta kansainvälinen eläintautitilanne edellytti varautumistoimenpiteitä myös Helsingissä. Afrikkalaisen sikaruton esiintyminen Suomen lähialueilla Virossa ja Venäjällä on nostanut varautumistasoa. Lintuinfluenssaa on esiintynyt viime vuosina Suomessa luonnonvaraisissa linnuissa ja vuonna 2025 pidettiin yllä valmiutta lintuinfluenssan esiintymisen varalta. Helsingissä todettiin kolme lintuinfluenssatapausta yksittäisillä luonnonvaraisilla linnuilla vuonna 2025.

Helsingistä osallistuttiin myös valtakunnalliseen työryhmään, jossa valmistellaan yhteistä ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelman runkoa.

1.4 Viranomaisyhteistyö

Ympäristöpalvelut osallistui aktiivisesti viranomaisyhteistyöhön niin osana valvontatapausten hoitoa kuin yhteistyön kehittämiseksi. Elintarvikevalvonnassa korostui petoksiin liittyvän yhteistyön vakiintuminen ja säännöllinen yhteydenpito Ruokaviraston rikostorjuntaryhmän, veroviranomaisen ja tullin kanssa. Terveystoimintavalvonnassa korostui yhteistyö ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisten kanssa.

Poliisin koordinoima usean eri viranomaisen yhteinen anniskelupaikkojen valvonta toteutui keväällä ja syksyllä. Tarkastukset toteutettiin kummallakin kerralla viikonloppuna ja kahtena päivänä. Elintarvike- ja tupakkalain valvonnassa eri viranomaisten yhteistarkastukset on koettu tehokkaaksi tavaksi hyödyntää eri viranomaisten resursseja ja lisätä yhteistyötä. Tarkastusten aikana on tullut ilmi epäkohtia elintarvikkeiden käsittelyssä ja rekisteröinti-ilmoitusten laiminlyöntejä sekä luvattonta tupakkatuotteiden myyntiä ja epäkohtia tupakointikieltojen noudattamisessa.

Eläinsuojelussa yhteistyö poliisin eläinrikosryhmän kanssa on vakiintunutta ja hyvin toimivaa.

Kuuden suurimman kaupungin ympäristöterveydenhuollon tapaaminen järjestettiin marraskuussa Helsingissä koko päivän tilaisuutena. Yhteisenä aiheena oli tiedolla johtaminen ja siihen liittyen Vati- ja paikkatietohankkeen ja elintarvikevalvonnan vaikuttavuustutkimuksen esittelyt. Elintarvikeosiossa pääaiheena oli Oiva-valvonnan kehittäminen, johon Helsinki keräsi kuutosten yhteiset näkemykset ja maa- ja metsätalousministeriön sekä Ruokaviraston edustajat pitivät kommenttipuheenvuorot. Terveystoimintavalvonnassa keskeisenä aiheena oli riskinarviointi, mihin liittyen Valviran ylitarkastaja piti alustuksen. Eläinsuojeluvalvonnassa Helsingin poliisin eläinrikosryhmä kertoi toiminnastaan ja lisäksi käsiteltiin muun muassa hevosiin liittyvän uuden eläinten hyvinvointilainsäädännön tulkintaa. Uutena osa-alueena oli erillinen tupakkavalvonnan osio, jossa käsiteltiin mm. tupakkalain alaisia erikoistuotteita ja pakkokeinoja.

1.5 Valvonnan resurssit

Ympäristöterveydenhuoltoon suunniteltiin käytettävän 75 henkilötyövuotta toteuman ollessa 72. Toteumaan vaikutti muun muassa rekrytointiviiveet ja osa-aikaisuudet.

Taulukko 1: Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitellut ja toteutuneet henkilöstövoimavarat henkilötyövuosina (htv) Helsingissä vuonna 2025 elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköissä.

Toimiala	Elintarvike- turvallisuus, htv	Ympäristö- terveys, htv	Yhteensä	Toteutunut, htv
Elintarvikevalvonta	39,6	0	39,6	38,3
Terveydensuojelun valvonta	1	23,9	24,9	24,7
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0	4,1	4,1	3,7
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta	6,4	0	6,4	5,4
Yhteensä	47	28	75	72,1

1.6 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon maksujen toteuma oli 3 011 796 euroa. Tuloja lisäsi ympäristöterveydenhuollon taksaan tehty tuottamiskustannusten nousuun perustunut korotus, tupakkalain muutos ja tarkastusmäärien kasvu.

Taulukko 2: Elintarvike-, terveydensuojelu sekä tupakka- ja lääkelain mukaiset maksutulot vuonna 2025.

Toimiala	Tarkastus- maksut	Lupa- ja ilmoitus- maksut	Valvonnan perus- maksut	Muut maksut	Yhteensä
Elintarvike- valvonta	836214	239925	653400	3500	1733039
Terveydensuojelu	303804	45410	171450	43983	564647
Tupakka- ja lääkelaki	0	73290	571870	68950	714110
Yhteensä	1140018	358625	1396720	116433	3011796

1.7 Tietojärjestelmät ja rekisterit

Ympäristöpalveluista osallistuttiin Ruokaviraston kuntarahoituksella toteutettavaan Vatin kehittämisryhmään, Vatin yleiseen kehittämisryhmään sekä ohjausryhmään. Osa Vati-järjestelmää käyttävistä kunnista on sitoutunut rahoittamaan Vatin kehittämistä erikseen vuosina 2025–2028. Helsingin osuus vuoden 2025 rahoituksesta oli 15 133 euroa. Kuntarahoituksella tehtävä kehitystyö aloitettiin hakuominaisuuksien ja fraasien käytettävyyden parantamisella.

Toimintaa kehitettiin yhtenäistämällä valvontatietojärjestelmässä laadittavia tarkastuskertomuksia. Lean-kehityskohteena pilotoitiin tarkastuskertomuksen ja muistiinpanojen kirjoittamista sähköisillä välineillä tarkastuksella.

Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa otettiin maaliskuussa käyttöön Trimble Locus-valvontatietojärjestelmä, joka on myös ympäristövalvonnan käytössä. Järjestelmä on kaupungin kustantama.

Sähköisen asiointin osalta Ruokaviraston ilppa.fi-palvelun kautta tuli 67 % elintarvikehuoneistojen rekisteröinti-ilmoituksista. Terveysturvallisuuden ilmoitusten osalta sähköisen asiointin osuus oli 43 %.

1.8 Laadunhallinnan toteuma

Laadunhallinnan tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Ympäristöterveydenhuollon laatukäsikirja auditoitiin ensimmäistä kertaa. Elintarvikeeturvallisuusyksikössä auditoitiin lisäksi MetropoliLab Oy:n talousvesivalvonnan näytteenotto ja toteutettiin Uudenmaan alueen hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen vertaisarviointi. Lisäksi muutettiin selkokielelle elintarvikelain mukaiseen määräykseen liittyvät mallipohjat.

Ympäristöterveysyksikössä auditoitiin Metropolilab Oy:n uimavesinäytteenotto uimarannalta ja uimavesinäytteenotto saarikohteista.

Ympäristöpalveluihin ei kohdistunut ulkoisia auditointeja vuonna 2025.

Asiakastyytyväisyys oli hyvällä tasolla. Elintarvikeeturvallisuusyksikössä asiakaspalautetta kerätään kuukausittain suunnitelmallisten Oiva-tarkastusten jälkeen.

Ympäristöterveysyksikössä asiakaspalautetta kerätään kvartaaleittain terveydensuojelun ja tupakkavalvonnan suunnitelmallisista tarkastuksista sekä aina asumisterveyden neuvontapuhelun jälkeen. Tulosten keskiarvo oli molemmissa yksiköissä 4,5 (asteikko 1–5).

1.9 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon viestintä suunniteltiin ja toteutettiin ympäristöpalveluiden viestinnän vuosikellon pohjalta ja lisäksi tiedotettiin kahdesta isosta ruokamyrkytysepidemiasta eduskunnassa ja Munkkiniemen yhteiskoulussa. Epidemioihin liittyvät tiedotteet olivat toimialan seuratuimpien tiedotteiden joukossa. Yksiköiden asiantuntijoita haastateltiin lisäksi eri aiheista, mm. elintarvevalvontaan ja elintarvikkeiden laatuun liittyen sekä uimaveden laadusta.

Ajankohtaista viestintää tehtiin myös Kaupunkiympäristön toimialan some-kanavilla ja lisäksi asumisterveyden asiantuntija oli haastateltavana podcastissa.

Elintarviketurvallisuusyksikkö lähetti valvontakohteilleen neljä uutiskirjettä ja ympäristöterveysyksikkö kaksi uutiskirjettä, mitkä käsittelivät ajankohtaisia aiheita ja teemoja.

2 Elintarvikevalvonta- suunnitelman toteutuminen

Elintarvikevalvontasuunnitelma toteutui noin 89-prosenttisesti. Asiakkaille suunnattua viestintää kehitettiin ja toimintaa kehitettiin edelleen tarkastustoiminnan sujuvoittamiseksi. Elintarvikevalvontaan käytettävissä olevat resurssit eivät täysin riitä suunnitelmallisten tarkastusten riskiperusteiseen toteuttamiseen, joten tarkastuksia on suunnattu erityisesti suurimman riskin kohteisiin ja pyritään varmistamaan, että havaitut epäkohdat korjataan. Ruokamyrkytys-epidemioiden ja elintarvikevaaratilanteiden hoitaminen on priorisoitu.

2.1 Painopisteiden toteutuminen

Valtakunnallisia painopisteitä olivat muun muassa elintarvikehuoneistojen lämpötilanhallintaan liittyvät toimenpiteet ja valvojan työkalupakkiin liittyviin koulutuksiin osallistuminen. Omissa painopisteissä painotettiin tarkastussuunnitelman toteutumista, epäkohtien korjaantumisen varmistamista ja neuvonnan digitalisaation kehittämistä. Lisäksi painopisteenä oli eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta ja elintarvikepetosten selvittämisen vahvistaminen.

2.1.1 Valtakunnalliset painopisteet ja valvonnan vaikuttavuuden seuranta

Valtakunnallisten painopisteiden osalta Ruokaviraston elintarvikehuoneistojen lämpötilanhallintaan liittyvät videot valmistuivat. Yksikön elintarviketarkastaja oli mukana videoiden kuvauksissa. Valvojan työkalupakkiin koottua materiaalia hyödynnetään uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuuden tunnusluvusta ruokamyrkytys-epidemioita todettiin 13, mikä on samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina. Oiva-arvioinneissa parhaimmat tulokset (A ja B) saavuttaneiden Helsingin valvontakohteiden osuus oli 81 %, kun valtakunnallinen tavoite oli vähintään 85 %. Elintarvikealan taloudellinen tilanne näkyy Oiva-arviointien jakaumassa ja havaittujen epäkohtien osuus oli lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna (82 %). Toimintaansa parantaneiden toimijoiden osuus oli 70 %, mikä oli hieman paremmin kuin edellisvuonna (69 %).

2.1.2 Valvontasuunnitelman toteutuminen ja tarkastusten kattavuus

Helsingin valvontakohteiden riskiperusteinen laskennallinen tarkastusmäärätavoite oli 3695 sisältäen arvion uusintatarkastustarpeesta, resurssiperusteinen tarkastustavoite oli puolestaan 3200 sisältäen uusintatarkastukset. Helsingin valvontakohteisiin tehtiin suunnitelmallisia tarkastuksia yhteensä 3279, joista 532 oli epäkohtien korjaamisen valvomiseksi tehtäviä uusintatarkastuksia. Kaiken kaikkiaan suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 3317, joista 535 oli epäkohtien korjaamisen valvomiseksi tehtäviä uusintatarkastuksia. Osa suunnitelmallisista tarkastuksista kohdistui muiden valvontayksiköiden liikkuviin elintarvikehuoneistoihin, jotka tarkastettiin Helsingissä pidetyissä tapahtumissa. Lisäksi muita tarkastuksia esimerkiksi ruokamyrkytyspäilyjen, asiakasvalitusten ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen johdosta tehtiin 178.

Resurssiperusteinen tarkastustavoite ylitettiin ja riskiperusteisesta tavoitteesta toteutui 89 %. Suunnitelmallisten tarkastusten kokonaismäärä jäi kuitenkin vuoden 2024 toteumasta, joka oli 3463. Tähän vaikuttavia tekijöitä oli viivästyksiset rekrytoinneissa ja osa-aikaisen työn lisääntyminen mm. osittaisten hoitovapaiden ja osa-aikaeläkkeen myötä. Yksikköön saatiin yksi uusi elintarviketarkastajan virka, joka täytettiin 1.5.2025 lähtien, mutta edellä mainituista syistä johtuen elintarvikevalvonnan toteutunut henkilöresurssi jäi hieman alhaisemmaksi kuin edellisvuonna.

Elintarvikevalvonnan aluejako uudistettiin sovittun vaihtovälin (5 vuotta) mukaisesti vuoden 2025 alusta. Valvontakohteiden säännöllinen vaihto tukee yhdenmukaista valvontaa.

Elintarvikevalvonnan piirissä olevia kohteita oli vuonna 2025 aktiivisena 6007 toimipaikkaa, joissa eri toimintoja oli yhteensä 7523. Toimipaikkojen määrä on hieman noussut, muutos verrattuna edeltävään vuoteen on 3 %. Suunnitelmalliset tarkastukset kohdistuivat 2658 toimipaikkaan (3115 toimintaan). Toimipaikkojen tarkastusten kattavuus oli 44 %, koska kaikkia toimipaikkoja ei riskiluokituksen mukaan tarkasteta vuosittain. Vuodelle 2025 suunnitelluista tarkastuksista toteutui 85 %. Arviolta noin 500 toimintaa on sellaisia, jotka ovat jääneet tarkastamatta vuonna 2025 tai aiempina vuosina. Osa kohteista on voinut olla keskeyttäneenä tai toimipaikka on tarkastettu, mutta kaikkia toimintoja ei ole merkitty valvontatietojärjestelmään tarkastetuksi.

Suunnitelmallisten tarkastusten kokonaismäärä on kasvanut vuodesta 2021 lähtien (kuva 1).

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset 2021-2025



Kuva 1: Suunnitelmallisten Oiva-tarkastusten ja uusintatarkastusten määrä 2021-2025.

2.1.3 Oiva-tarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen ja Oiva-painopisteet

Yksikön sopimat Oiva-painopisteet näkyivät tarkastettujen asioiden toteumassa. Rekisteröidyissä huoneistoissa oli tarkastettu eniten tilojen, pintojen ja välineiden puhtautta sekä tilojen soveltuvuutta, riittävyttä ja kunnossapitoa. Lisäksi käsihygieniää ja jäähdytettyjen tilojen lämpötilahallintaa oli tarkastettu paljon. Hyväksytyissä huoneistoissa painopisteet toteutuivat suunnitellusti.

2.1.3.1 Oiva-arvioiden jakauma

Helsingin valvontakohteiden Oiva-arvioiden jakauma oli lähes vastaava kuin edellisellä vuonna. Oiva-tarkastusten arvosanat jakautuivat seuraavasti: oivallinen 47 % (45 % vuonna 2024), hyvä 34 % (36 %), korjattavaa 17 % (17 %), huono 1 % (1 %).

Oiva-arvioiden jakauma on esitetty taulukoissa 3 ja 4.

Taulukko 3: Oiva-arvioiden jakauma elintarvikkeiden tarjoilu- ja myyntikohteissa 2025.

Toimintatyyppi	A	B	C	D
Grilli- tai pikaruokatoiminta	51 %	26 %	22 %	1 %
Kahvilatoiminta	48 %	34 %	17 %	1 %
Pitopalvelu	42 %	49 %	9 %	0 %
Ravintolatoiminta	37 %	40 %	22 %	1 %
Keskuskeittiötoiminta	58 %	39 %	3 %	0 %
Laitoskeittiö	69 %	23 %	8 %	0 %
Tarjoilukeittiötoiminta	66 %	27 %	7 %	0 %
Elintarvikkeiden myynti	52 %	29 %	17 %	2 %
Elintarvikkeiden valmistus	66 %	32 %	2 %	0 %
Elintarvikkeiden kuljetukset	67 %	33 %	0 %	0 %
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	43 %	45 %	9 %	3 %
Vienti ja tuonti	31 %	35 %	29 %	5 %
Vilja- ja kasvisala	54 %	28 %	15 %	3 %

Taulukko 4: Oiva-arvioiden jakauma hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa 2025.

Toimintaluokka	A	B	C	D
Kala-ala	37 %	57 %	6 %	0 %
Liha-ala	38 %	50 %	12 %	0 %
Maitoala	50 %	50 %	0 %	0 %
Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	75 %	25 %	0 %	0 %

2.1.3.2 Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö

Elintarvikelain mukaisia pakkokeinopäätöksiä kuten määräyksiä ja kieltoja annettiin 44, mikä oli hieman vähemmän kuin edellisvuonna (50). Määräykset (29) koskivat elintarvikehuoneistojen rakenteellisia ja toiminnallisia epäkohtia. Tällaisia olivat esimerkiksi suomen- ja ruotsinkielisten pakkausmerkintöjen puuttuminen, epäkohdat elintarvikkeiden jäädytyksessä tai säilytyksessä sekä tilojen puutteellinen puhtaana- ja kunnossapito. Kahdessa tapauksessa määräystä tehostettiin ympäristö- ja lupajaoston asettamalla uhkasakolla ja yksi annettu määräys ei ole lainvoimainen, koska siitä valitettiin hallinto-oikeuteen ympäristö- ja lupajaoston käsittelemän oikaisuvaatimuksen jälkeen.

Kahden elintarvikehuoneiston toiminta kiellettiin väliaikaisesti vakavien epäkohtien vuoksi. Seitsemän elintarvike-erän myynti kiellettiin ja elintarvikkeet määrättiin hävitettäväksi. Kiellot liittyvät alkuperältään epäselviin elintarvikkeisiin ja puutteisiin maahantuodun lihan salmonellatodistuksissa sekä TSE-riskiainesta koskevan lainsäädännön noudattamisessa.

Elintarvikelain mukaisia seuraamusmaksuja määrättiin yhdessä tapauksessa, joka liittyi ruokamyrkytyksiä koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin. Kaksi tapausta johti esitutkintapyyntöön ja kaksi tapausta käsiteltiin käräjäoikeudessa.

2.1.4 Neuvonnan digitalisaation kehittäminen

Elintarviketurvallisuusyksikön uutiskirje otettiin käyttöön vuoden 2025 alusta. Uutiskirjeitä lähetettiin neljä ajankohtaisista aiheista kuten ruokamyrkytyksiin varautumisesta, savuaromeista ja vuosimaksusta sekä julkaistuista projekteista. Uutiskirje lähetettiin suomen kielen lisäksi englanniksi ja ruotsiksi kesästä 2025 alkaen (uutiskirjeet 3/2005 ja 4/2005). Uutiskirje lähtee noin 6000 toimijalle ja se on tavoittanut noin 94 % vastaanottajista. Lisäksi lähetettiin neljä massasähköpostia, joiden aiheina oli tulevat elintarvikekoulutukset Helsingissä, ravintoloiden melu, TSE ruhojen vastaanotto ja käsittely sekä laitosten asiakastyytyväisyys- ja koulutustarvekysely.

Elintarvikeneuvonnan chatbotin käyttöönottoa kartoitettiin alustavasti. Hanketta ei edistetty käyttäjämääriin perustuvan kustannusarvion vuoksi.

2.1.5 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta (PKS-painopiste)

PKS-kuntien kanssa työstettiin sisämarkkinatuonnin tarkastusten tueksi yhteinen tarkastuslomake ja tarkastuksen muistilista. Helsingissä kohdistettiin vuonna 2025 sisämarkkinatuonnin valvontanäytteenotto sekä raakaan lihaan että raakalihavalmisteisiin, joista tutkittiin salmonella.

Helsingissä erityistakuuvaatimusten alaisen lihan maahantuoja oli 44 kpl, joista vuoden aikana lopetti 8 kpl. Uusia kohteita tuli 3 kpl. Tavoitteena oli ottaa 16 kpl näytettä raa'asta lihasta, toteutuneita näytteitä oli 11 kpl. Raakalihavalmisteiden maahantuoja oli Helsingissä 2025 28 kpl. Tavoitteena oli ottaa 10 kpl näytteitä, joista toteutui 7 kpl. Viranomaisnäytteistä ei todettu salmonellaa vuonna 2025. Haasteena näytteenoton ja tarkastusten toteuttamisen osalta on toimijoiden runsas vaihtuvuus ja toiminnan aloittaminen/lopettaminen ilmoittamatta valvontaan.

2.1.6 Elintarvikepetosten selvittäminen

Petostiimi kokoontui vuonna 2025 neljä kertaa. Vuoden 2024 petosprojektin julkaisu "Mansikan maantieteellinen alkuperä ja jäljitettävyyys" julkaistiin vuonna 2025. Tullin kanssa toteutettiin kaksi valvontapäivää satamassa kohdistuen maahan saapuviin elintarvikekuormiin.

Petostapauksia tutkittiin kahdeksan tapauksen osalta, lisäksi pienempiä selvittelyjä tehtiin useita. Lainsäädännön vastaisia elintarvikkeita onnistuttiin hävittämään tai käännyttämään markkinoilta satoja kiloja. Veloitteidenhoitoselvityksiä pyydettiin kuuden tapauksen kohdalla. Yhteistyötä tehtiin aktiivisesti useamman kuntayksikön, Ruokaviraston, poliisin sekä Tullin kanssa niin virka-avun, tiedonjakamisen kuin yhteistyöpalaverien muodossa.

2.2 Riskinarvioinnin ja tarkastusten toteuma

Elintarvikevalvonnan kohteiden tarkastustiheys määräytyy Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaisesti. Vuonna 2025 riskinarviointia toteutettiin entistä paremmin. Kohteet, joihin tarkastus olisi pitänyt tehdä edellisenä vuonna 2024 tai jo aiemmin, priorisoitiin ja jaettiin tarkastuksia tiimin kesken, jotta eri alueiden ns. tarkastusvelkaa saatiin tasoitettua.

Osassa toimipaikoista voi olla useampaa toimintaa, joten samalla tarkastuksella on voitu tarkastaa useampi toiminta. Taulukoissa 5-10 on kuvattu suunniteltujen tarkastusten ja toteutuneiden tarkastusten lukumääriä sekä seurantatarkastusten lukumääriä toimintatyypeittäin.

2.2.1 Elintarvikkeiden tarjoilupaikat

Tarjoilupaikkojen tarkastuksista toteutui 84 %. Ravintolakohteet ovat Helsingissä suurin yksittäinen toimintatyyppi, joissa useimmiten tarkastustiheys on kerran vuodessa. Ravintolakohteista, joihin oli suunniteltu tarkastus vuonna 2025, tarkastettiin 90 %. Pubit ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, mutta niihin tehtiin aloitustarkastuksia toiminnan alkaessa.

Taulukko 5: Elintarvikkeiden tarjoilupaikkojen lukumäärä ja suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025

Toimintatyyppi	Toimintoja	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta-tarkastukset
Grilli- ja pikaruoka-toiminta	349	264	206	78 %	42
Kahvilatoiminta	708	433	358	83 %	63
Pitopalvelu	76	52	40	77 %	5
Pubitoiminta	420	tarvittaessa	31	100 %	2
Ravintola-toiminta	1655	1117	1001	90 %	265
Keskuskeittiö	58	52	39	75 %	1
Laitoskeittiö	403	283	228	81 %	19
Tarjoilukeittiö	533	249	189	76 %	15
Yhteensä	4202	2450	2092	84 %	412

2.2.2 Elintarvikkeiden myyntipaikat

Elintarvikkeiden myyntipaikkojen tarkastuksista toteutui 70 %.

Taulukko 6: Elintarvikkeiden myyntipaikkojen lukumäärä ja suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025.

Toimintatyyppi	Toimintoja	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta-tarkastukset
Tukkumyynti	148	66	44	67 %	6
Vähittäismyynti	1072	630	443	70 %	95
Yhteensä	1220	696	487	70 %	101

2.2.3 Liha-, kala- ja maitoalan laitokset sekä eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi

Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastukset toteutuivat suunnitellusti. Laitoksiin kohdistuu vuositasolla useampia tarkastuksia ja samalla tarkastuksella voidaan laitoksessa tarkastaa useita eri toimintoja (esimerkiksi liha-alan laitoksessa jauhelihan valmistusta ja leikkaamotoimintaa). Tämän vuoksi tarkastettujen toimintojen määrä voi ylittää laitokselle suunnitellun tarkastusmäärän. Laitoksissa seurantatarkastuksia on tehty myös valvontasuunnitelman mukaisen tarkastuksen yhteydessä.

Taulukko 7: Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025.

Toimintaluokka	Toimi- paikkoja	Toimintoja	Toimintoihin suunniteltuja tarkastuksia	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta- tarkastukset
Kala-ala	11	15	54	68	126 %	2
Liha-ala	11	23	105	136	130 %	2
Maitoala	3	5	10	10	100 %	0
Eläimistä saatavien elin- tarvikkeiden varastointi	2	2	4	4	100 %	0
Yhteensä	27	45	173	218	126 %	4

2.2.4 Elintarvikkeiden valmistuspaikat

Elintarvikkeiden valmistuspaikoista eniten on vilja- ja kasvisalaan kuuluvia leipomoita. Vilja- ja kasvisalan toimintojen tarkastuksista toteutui 82 %. Muita valmistus- ja käsittelypaikkoja ovat mm. juomien, makeisten ja yhdistelmätuotteiden valmistuspaikat. Muiden valmistuspaikkojen toiminnoista tarkastettiin 70 %.

Taulukko 8: Elintarvikkeiden valmistuspaikkojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025.

Toimintatyyppi	Toimintoja	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta-tarkastukset
Juomien valmistus	8	1	0	0 %	0
Makeisten valmistus	10	10	6	60 %	0
Yhdistelmä-tuotteiden valmistus	30	31	28	90 %	0
Muu valmistus	34	28	16	57 %	0
Kasvis-, marja ja hedelmätuotteiden valmistus	15	24	29	121 %	2
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	73	46	35	76 %	15
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	56	48	33	69 %	4
Muiden viljatuotteiden valmistus	5	5	3	60 %	0
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	3	1	1	100 %	0
Lihan käsittely	1	1	0	0 %	0
Yhteensä	236	195	151	77 %	21

2.2.5 Elintarvikkeiden tuonti ja vienti, varastointi ja kuljetukset

Elintarvikkeiden maahantuonnin ja maastaviennin tarkastuksista toteutui 69 %. Varastointi- ja pakastustoiminnoista tarkastettiin 113 %, osa toiminnoista on tarkastettu laitostarkastusten yhteydessä suunniteltua useammin. Elintarvikekuljetuksista tarkastettiin 57 %.

Taulukko 9: Elintarvikkeiden tuonti- ja vientitoimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025.

Toimintatyyppi	Toimintoja	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta-tarkastukset
Elintarvikkeiden maahantuonti	369	208	148	71 %	56
Elintarvikkeiden maastavienti	19	10	2	20 %	0
Elintarvikkeiden pakastaminen	16	13	35	269 %	1
Elintarvikkeiden pakkaaminen	9	6	4	67 %	0
Muu elintarvikkeiden varastointi	58	29	13	45 %	3
Elintarvikkeiden kuljetus	42	14	8	57 %	0
Yhteensä	514	280	210	76 %	60

2.2.6 Alkutuotanto

Helsingissä valvonnassa oleva alkutuotanto on laajuudeltaan pienimuotoista ja pääosin tarvittaessa tarkastettavaa. Maidontuotantoon oli suunniteltu yksi tarkastus ja lisäksi tarkastettiin kaksi kalastajaa. Hunajantuotantoon ja peltoviljelyyn ei ollut suunniteltu tarkastuksia vuodelle 2025. Alkutuotannon tarkastukset toteutuivat suunnitellusti.

2.2.7 Kontaktimateriaalit

Elintarvikekontaktimateriaalialan toiminnoista tarkastettiin 42 %.

Taulukko 10: Elintarvikekontaktimateriaalialan toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten lukumäärä 2025.

Toimintatyyppi	Toimintoja	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset %	Seuranta-tarkastukset
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	30	15	5	33 %	3
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	57	36	18	50 %	4
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	8	8	2	25 %	0
Yhteensä	95	59	25	42 %	7

2.3 Ilmoitusten ja hakemusten käsittely

Elintarvikehuoneistoja koskevia rekisteröintejä käsiteltiin 998, mikä oli runsas 100 ilmoitusta enemmän kuin edellisvuonna (894). Rekisteröinti-ilmoitusten keskimääräinen käsittelyaika oli lyhyt (2,7 vrk) ja oli selvästi alle tavoitteen (enintään 7 vrk).

Elintarviketoiminnan lopettamisilmoituksia käsiteltiin 553, kun edellisvuonna niitä käsiteltiin 481. Uusiin elintarvikehuoneistoihin liittyviä lausuntoja annettiin 83. Lisäksi valmisteltiin kolme laitoksen olennaisen muutoksen hyväksymispäätöstä.

2.4 Neuvonta, sidosryhmäyhteistyö ja yhteydenottojen käsittely

Toimijoille erikseen annettua neuvontaa kirjattiin valvontatietojärjestelmään 1530 kertaa. Yhteisten sähköpostien (kymp.elintarviketurvallisuus@hel.fi, kymp.ulkomyynti@hel.fi) kautta annettua yleistä neuvontaa ei ole kirjattu, joten neuvonnan todellinen määrä on selvästi kirjattua suurempi. Neuvontaa annetaan paljon myös muille tahoille, kuten kuluttajille ja muille organisaatioille. Käytännössä myös jokaisen tarkastuksen yhteydessä neuvotaan.

Elintarviketurvallisuusyksikkö järjesti Elintarvikevalvonta tutuksi-infotilaisuuden, jossa aiheina oli Helsingin elintarviketurvallisuusyksikön esittely, elintarvikevalvonnan roolit Suomessa, tietoisuus Ilppa- järjestelmästä ja omavalvontasuunnitelman esittely. Teamsillä

järjestettyyn tilaisuuteen osallistui 35 toimijaa. Lisäksi järjestettiin yhteistyötapaamiset viiden elintarvikealan ketjutoimijan kanssa.

Tapahtumavalvontaan liittyen osallistuttiin viiteen tapahtumainfoon, joihin osallistui yhteensä 250 henkilöä. Kaupunki järjesti tapahtumaseminaarin, jossa elintarviketurvallisuusyksiköllä oli esitys tapahtumien hygieenisistä vaatimuksista. Lisäksi osallistuttiin Maailma kylässä festivaalin, Superterassin, Flow Festivalin ja Mantan joulumarkkinoiden infotilaisuuksiin.

Elintarvikkeiden tilapäisestä myynnistä tai tarjoilusta tiedotettiin elintarviketurvallisuusyksikköä sähköisen lomakkeen kautta 1373 kertaa. Lisäksi tiedotettiin muita kanavia käyttäen, pääosin sähköpostilla. Yhteensä tiedottamisia tehtiin noin 1500 kpl.

Elintarvikevalvontaan liittyviä yhteydenottoja käsiteltiin 1869 kappaletta, joista 1277 liittyi ruokamyrkytyspäilyihin ja loput 592 oli muita yhteydenottoja. Muut yhteydenotot koskivat esimerkiksi elintarvikkeisiin liittyviä haitta- ja laatu epäilyjä, elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä tai elintarvikehuoneiston hygieniaa ja haittaeläinhavaintoja.

Taulukko 16: Yhteydenottojen lukumäärä 2025.

Yhteydenotto	Yhteydenottojen lukumäärä
Elintarvikehuoneistot, hygienia	69
Elintarvikkeiden laatu	94
Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät	61
Haittaeläinhavainto	20
Haittailmoitukset	173
Ruokamyrkytyspäilyilmoitukset	1277
Viranomaispyynnöt ja RASFF-ilmoitukset	175
Yhteensä	1869

2.5 Näytteenoton ja valvontaprojektien toteuma

Elintarvikenäytteitä suunniteltiin otettavan 605, joista 455 oli suunnitelmallisia valvontanäytteitä ja suunnitelman ulkopuolisia kuten ruokamyrkytysnäytteitä 150. Suunnitelmallisia näytteitä otettiin 534, joista 469 elintarvikenäytteitä ja 65 pintapuhtausnäytteitä. Suunnitelmallisten näytteiden määrä ylitti tavoitteen, sillä jauhelihaprojektin näytteitä otettiin suunniteltua enemmän vuonna 2025. Suunnitelman ulkopuolisia näytteitä otettiin 149.

Valvontaprojekteista julkaistiin mansikan alkuperää ja jäljitettävyyttä, kastikkeiden mikrobiologista laatua (2024–2025) ja myymälöiden pakkaamien elintarvikkeiden hygieenisen laatua ja säilyvyyttä koskevien projektien tulokset. Lisäksi aloitettiin kaksivuotiset konditoriatuotteiden mikrobiologista laatua sekä jauhelihan hygieenistä laatua koskevat näytteenottoprojektit.

2.5.1 Mansikan maantieteellinen alkuperä ja jäljitettävyys

Projektissa tutkittiin kesällä 2024 Helsingissä suomalaisina myytävien mansikoiden maantieteellistä alkuperää ja projektin tulokset raportoitiin vuonna 2025. Projektin tavoitteena oli varmistaa, että mansikan todellinen alkuperämaa vastasi ilmoitettua ja että mansikoiden alkuperä oli jäljitettävissä. Mansikoille tehtiin kemiallinen isotooppianalyysi laboratoriossa ja jäljitettävyyttä selvitettiin lisäksi mansikoiden kyltti- ja pakkausmerkinnöistä sekä jäljitettävyysasiakirjoista, kuten läheteistä ja kuiteista.

Näytteitä otettiin 17 kpl eri puolilla Helsinkiä olevista marjanmyyntipisteistä. Näytteiden analyysitulokset olivat tyypillisiä suomalaiselle mansikalla lukuun ottamatta yhtä näytettä. Mansikkalaatikko ja erätunnus oli yhdistettävissä eli jäljitettävyys oli kunnossa 71 %:ssa tarkastetuista myyntipisteistä, kun asiaa tarkastellaan jäljitettävyyden minimivaatimusten kautta. Jäljitettävyys oli tällä tavoin tarkastettuna kunnossa myös sen mansikkanäytteen osalta, joka laboratoriotestissä osoittautui ei-suomalaiseksi.

Projektin tulosten perusteella isotooppien tutkimiseen perustuvaa laboratorioanalyysia käytetään yhtenä valvonnan menetelmänä myös tulevaisuudessa, erityisesti, jos herää epäily isomman erän alkuperästä. Yhdistettynä elintarvikkeista annettavien tietojen, pakkausmerkintöjen ja jäljitettävyysasiakirjojen tarkastamiseen sen avulla voidaan paljastaa alkuperämaaväärennöksiä ja kuluttajan harhaanjohtamista, jotka voivat olla petoksellista toimintaa.

2.5.2 Kastikkeiden mikrobiologinen laatu 2024-2025

Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut selvitti vuosina 2024–2025 yhdessä Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon, Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja Porvoon ympäristöterveydenhuollon kanssa ravintoloissa valmistettujen suolaisissa ruoka-annoksissa käytettävien kastikkeiden mikrobiologista laatua.

Projektin yhteydessä 108 ravintolasta otettiin 174 kastikenäytettä. Kastikkeista 145 oli valmistettu kuumentamalla ja 29 kastikkeen valmistus ei ollut sisältänyt kuumentamista. Kastikenäytteistä 80 % oli mikrobiologisesti laadultaan hyviä, 12 % välttäviä ja 8 % huonoja. Kuumentamalla valmistetuista kastikkeista 86 % arvioitiin hyväksi, 9 % välttäväksi ja 5 % huonoksi. Kuumentamattomien kastikkeiden vastaavat luvut olivat 52 %, 24 % ja 24 %. Lisäksi otettiin 13 uusintänäytettä, joista 2 arvioitiin edelleen huonoksi.

Näytteissä ei todettu salmonellaa eikä *Escherichia colia*. Kuumentamalla valmistettujen kastikkeiden huonoihin näytetuloksiin oli syynä pääasiallisesti korkea aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku ja kuumentamattomien kastikkeiden korkea hiivapitoisuus.

Valvonnassa täytyy kiinnittää edelleen erityistä huomioita lämpötilahallintaan ja säilytysaikoihin sekä valmistuksessa käytettävien yrttien ja kasvien tuoreuteen ja puhtauteen. Myös tuotteiden käsittelyhygieniä vaikuttaa tuotteiden laatuun merkittävästi.

2.5.3 Myymälöiden pakkaamien elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja säilyvyys 2025

Projektissa selvitettiin helsinkiläisten vähittäismyymälöiden itse pakkaamien elintarvikkeiden mikrobiologista laatua säilyvyysaikana. Selvityksessä otettiin 41 näytettä yhteensä 24 vähittäismyymälästä. Näytteet olivat myymälän itse pakkaamaa raakaa lihaa tai elimiä, kypsennettyjä kalatuotteita sekä myymälän itse valmistamia tai koostamia valmisruokia. Näytteet tutkittiin viimeisenä käyttöpäivänä.

Suurin osa näytteistä, 68 %, todettiin laadultaan hyväksi. Näytteissä ei todettu tautia aiheuttavia bakteereita kuten salmonellaa tai listeriaa. Näytteeksi otettujen tuotteiden ja niiden säilytyskalusteiden lämpötilat olivat pääsääntöisesti asianmukaiset.

Kolmasosa tutkituista näytteistä oli mikrobiologisesti laadultaan huonoja tai välttäviä. Välttävien tai huonojen tulosten syitä olivat kohonnut aerobisten mikrobien, enterobakteerien tai homeiden määrä. Nämä voivat viitata liian pitkään myyntiaikaan tai puutteisiin raaka-aineiden laadussa, iässä, käsittely- tai säilytshygieniasa tai lämpötilanhallinnassa.

Toimijoiden tulisi edelleen kiinnittää huomiota pakkaamishygieniaan, lämpötilanhallintaan sekä säilyvyysaikojen asettamiseen. Helsingissä toimijoita on tarkastuksilla neuvottu säilyvyystutkimusten tekemisestä valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti ja puututtu etenkin pitkiin säilyvyysaikoihin.

2.6 Ruokamyrkytys-epidemioiden ja elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen

Ruokamyrkytys-epidemioiden ja valvontapyyntöjen määrä on varsin vakiintunut ja selvitettäviä tapauksia on säännöllisesti.

2.6.1 Ruokamyrkytys-epidemioiden selvittäminen

Ympäristöpalvelut selvitti 13 ruokamyrkytys-epidemiaa. Epidemioista 10 todettiin tarjoilupaikoissa. Laitoskeittiöissä todettiin kolme epidemiaa. Epidemioita oli suunnilleen saman verran, kuin edellisenä vuotena. Epidemioista yhdeksän oli noroviruksen aiheuttamia. Isoimmat norovirusepidemiat olivat eduskunnassa ja Munkkiniemen yhteiskoulussa. Näistä epidemioista tiedotettiin epidemioiden laajuuden vuoksi. Vuonna 2025 useammassa norovirusepidemiassa epäiltiin, että virus levisi osittain noroviruspositiivisten keittiötyöntekijöiden välityksellä tarjottuun ruokaan. Aiempina vuosina norovirusepidemioita ovat aiheuttaneet viruksella saastuneet osterit, jotka eivät nyt aiheuttaneet lainkaan epidemioita. Osa ravintoloitsijoista on kertonut, etteivät tarjoa ostereita talviaikaan huonon laadun vuoksi.

Norovirusepidemioissa sairastui 380 henkilöä. Kaikissa epidemioissa sairastui noin 400 henkilöä. Suurimmassa osassa epidemioista ei voitu osoittaa sairastumisten syyksi tiettyä ruokaa tai elintarviketta. Kahvilassa todettiin neljän hengen epidemia, jossa voitiin osoittaa virhe pastan jäädytyksessä. Pastassa todettiin suuri määrä *Bacillus cereus* –bakteeria. Ensimmäistä kertaa laboratorio pystyi osoittamaan, että elintarvikkeesta ja potilasnäytteestä eristetyt *B. cereus*-bakteerien kannat olivat identtiset.

2.6.2 Elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen

Kuluttajien tekemiä haittailmoituksia elintarvikkeista tehtiin 173 kpl. Näistä 76 kpl koski ruoka-annoksia ja 97 kpl muita elintarvikkeita (esim. myymälöiden tuotteita). Haittailmoituksilla ilmoitettiin mm. vierasesineistä elintarvikkeissa.

Ruokaviraston välittämien kiireellisten RASFF-ilmoitusten tai muiden viranomaispyyntöjen (175 kpl) perusteella selvitettiin terveydelle vaarallisten tai määräystenvastaisten elintarvike- tai kontaktimateriaalierien esiintyvyyttä Helsingissä. Viranomaispyynnöistä 84 kpl oli Ruokaviraston RASFF-ilmoitusten perusteella tehtyjä valvontapyyntöjä. Yksi valvontapyyntö saattoi koskea useampaa valvontakohdetta. Neuvonnalla ja valvonnalla varmistettiin erien poistaminen markkinoilta tai harhaanjohtavan tiedon korjaaminen.

Suurin osa Ruokaviraston valvontapyyntöjen takaisinvedoista johtui kemiallisista vaaroista: markkinoilta poistetut elintarvikkeet sisälsivät haitallisia vierasaineita tai torjunta-aineita yli sallittujen raja-arvojen. Pakkausmerkintävirheiden takia markkinoilta poistetut tuotteet sisälsivät pääsääntöisesti ilmoittamatonta allergeeniä. Muita syitä olivat elintarvikkeiden kielletyt lisäaineet, tautia aiheuttavat bakteerit (salmonella ja listeria) tai hyväksymättömät uuselintarvikkeet. Muutamia takaisinveitoja tehtiin lisäksi vierasesineiden, elintarvikkeen pilaantumisen ja elintarvike-erän puuttuvan rajatarkastuksen takia. Kontaktimateriaalien takaisinvedot johtuivat kemiallisten aineiden siirtymästä yli lainsäädännön raja-arvon.

3 Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma toteutui noin 62 prosenttisesti. Toimintaa kehitettiin tarkastustoiminnan sujuvoittamiseksi ja tarkastusmäärä kasvoi.

Terveydensuojeluvalvontaan käytettävissä olevat resurssit eivät riitä valvontasuunnitelman täysimääräiseen toteuttamiseen, joten niitä on suunnattu riskiperusteisesti ja painopistealueet huomioiden. Talousveden ja uimaveden valvonta toteutettiin suunnitellusti.

3.1 Painopisteiden toteutuminen

Terveydensuojeluvalvontaa keskitettiin valvonnan valtakunnallisiin painopistealueisiin. Valvonnan painopistealueita olivat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa.

3.1.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

3.1.1.1 Alueellinen yhteistyö

Osallistuttiin kahteen ELY-keskuksen järjestämään vesihuollon viranomaiskokoukseen. Kokouksiin osallistui ELY-keskuksen edustajien lisäksi Uudenmaan terveydensuojeluviranomaisia ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston talousvesivalvonnasta vastaava ylitarkastaja. Osallistuttiin kahteen Keski-Uudenmaan Vesi kuntayhtymän järjestämään yhteistyöpalaveriin. Yhteistyöpalaverissa käsiteltiin ajankohtaisia valvonta-asioita, häiriötilanteita, lainsäädännön muutoksia ja varautumiseen liittyviä asioita. Vuoden aikana tehtiin säännöllisesti yhteistyötä HSY:n sekä Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisten kanssa.

3.1.1.2 Riskienhallintasuunnitelmat

Tarkastettiin vesilaitoksen riskienhallintasuunnitelman ja riskienhallinnan ajantasaisuutta. Vuonna 2025 HSY päivitti laajasti Water Safety Planin (WSP) mukaista riskienarviointia ja -hallintaa. Riskienhallintasuunnitelma kattaa koko vedentuotantoketjua koskevat riskit. Osallistuttiin työpajoihin, joissa päivitettiin vesihuoltoon kohdistuvia riskejä. Toinen valvontasuunnitelman mukainen tarkastus kohdennettiin WSP:n mukaiseen riskinarviointiin.

3.1.1.3 Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Painopistettä toteutettiin suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä mittaamalla talousveden ja lämpimän käyttöveden lämpötiloja sekä neuvomalla legionellariskin pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä ja riskinarviointivelvoitteesta. Toteutimme legionellaprojektin tehostetun palveluasumisen kohteisiin. Projektissa otettiin valituista kohteista legionellanäytteitä sekä mitattiin veden lämpötilojen asianmukaisuutta. Projektin kohteille annettiin neuvontaa legionellan riskitekijöiden ennaltaehkäisystä ja riskinarviointivelvoitteesta.

3.1.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Henkilöstön osaaminen ja kehitystarpeet on selvitetty osaamiskartoituksen avulla. Tämän perusteella suunnattiin henkilöstölle tarpeellista koulutusta. Käytyt koulutukset on käyty tarkemmin läpi toteutumisen arvioinnin osiossa 1.2.

Vuoden aikana tarvittaville mittareille tehtiin kalibroinnit sekä hankittiin tarpeen mukaan uusia mittareita: lämpötilamittareita veden lämpötilavalvontaan sekä melu- ja häkämittari.

Toiminnanharjoittajien tukemista omavalvonnan laatimiseen toteutettiin kattavalla neuvonnalla tarkastuksilla sekä toiminnanharjoittajille järjestetyillä omavalvonnan infotilaisuuksilla.

3.1.3 Valmius ja varautuminen

Toteutumisen arvioinnin yhteisessä osiossa 1.3 on kuvattu valmiuden ja varautumisen toteutuminen koko ympäristöterveydenhuollon osalta.

3.2 Tarkastusten ja riskinarvioinnin toteuma

Vuonna 2025 kohdekohtaista riskinarviointitaulukkoa päivitettiin tarpeen mukaisesti. Omavalvontaa, sisäilmanlaatua ja ilmanvaihtoa painotettiin riskinarvioinnissa. Uuden painotuksen vaikutusta seurataan Vatin tilastotietojen sekä tarkastajien kokemusten kautta.

Valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla havaittujen epäkohtien korjaantuminen varmistettiin maksullisilla seurantatarkastuksilla. Mikäli toimenpiteiden seuranta ei edellyttänyt tarkastusta valvontakohteessa, tehtiin asiakirjatarkastus.

Tarkastuskertomuksen laatiminen kaikesta jälkivalvonnasta, myös asiakirjatarkastuksista, lisää tehdyn valvontatyön läpinäkyvyyttä ja selkeyttä valvonnan vaiheita. Epäkohdat korjattiin kehotuksista tai viimeistään kuulemisen yhteydessä, eikä vuonna 2025 ollut tarvetta määrätä suunnitelmallisen valvonnan kohteita korjaamaan epäkohtia.

3.2.1 Suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen

Terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa vuodelle 2025 suunniteltiin Helsingissä tehtäväksi yhteensä 1141 tarkastusta (748 vuonna 2024). Terveydensuojelun valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 710. Suunnitellut tarkastusmäärät ovat nousseet aikaisempiin vuosiin verrattuna, koska tarkastusmäärään on sisällytetty edellisiltä vuosilta tarkastamatta jääneet kohteet. Eniten aiempina vuosina tarkastamatta jääneitä kohteita on päiväkodeissa, kouluissa sekä kosmetologisissa huoneistoissa. Tarkastusten määrä perustuu entisen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, nykyisen Lupa- ja valvontaviraston, määrittelemiin tarkastustiheyyksiin sekä tarkastuksen perusteella tehtävään kohdekohtaiseen riskinarvioon.

Seuraavaksi esitetyt suunnitelmallisen valvonnan toteumat sisältävät terveydensuojelun valvontasuunnitelman mukaiset tarkastuskäynnit sekä seurannan asiakirjatarkastukset ja tarkastuskäynnit jaoteltuina eri toimintatyyppeihin. Arvioinnissa käytetään Vati-järjestelmän rakenteen vuoksi tarkastettujen toimipaikkojen sijaan tarkastettujen toimintojen lukumääriä.

Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten kokonaismäärää on saatu kasvatettua vuodesta 2021. Kuvassa 2 on esitetty sinisellä valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten määrä ja oranssilla uusintatarkastusten määrä vuosina 2021-2025.

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset 2021-2025



Kuva 2: Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten määrät vuosina 202-2025.

3.2.1.1 Koulut, päiväkodit sekä lasten ja nuorten kokoontumistilat

Koulujen, päiväkotien sekä lasten ja nuorten kokoontumistilojen valvonnassa ei ole päästy suunniteltujen tarkastusten määrään, koska toimintatyypeissä on kertynyt tarkastusvelkaa. Suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 60 %. Vuonna 2025 painopisteenä oli päiväkotien valvonta. Painopiste toteutui suunnitellusti.

Taulukko 11: Koulujen, päiväkotien sekä lasten ja nuorten kokoontumistilojen valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025

Toimintaluokka/-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	536	307	192
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	97	44	23
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset (ammattioppilaitos, esiopetus, korkeakoulu, lukio, muu aikuiskoulutus, muut koulut ja oppilaitokset, peruskoulu)	423	188	84
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot	70	35	27
Yhteensä	1126	574	326

3.2.1.2 Jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt

Jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 86 %.

Taulukko 12: Jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon yksiköiden valvottavien toimintojen lukumäärä ja suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Vanhainkodit ja vastaavat	82	34	22
Lastenkodit, lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	38	12	11
Muut sosiaalialan yksiköt (Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt, kehitysvammalaitos, (tehostettu palveluasuminen), mielenterveys- ja päihdekuntoutajat (tehostettu palveluasuminen), palveluasuminen)	100	38	39
Yhteensä	220	84	72

3.2.1.3 Talousvesi

HSY:n vesilaitoksen tarkastukset toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Valvontanäytteet otettiin riskinarviointiin perustuen ympäristöpalveluiden laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti elintarvikehuoneistojen kuten henkilöstöravintoloiden ja päiväkotien hanoista eri puolilta jakeluverkostoa. Suunniteltuja näytteitä otettiin yhteensä 379, joista 349 otettiin kuluttajan hanasta, 18 raakavedestä ja 12 vesilaitokselta lähtevästä vedestä. Lisäksi otettiin yhteensä 26 uusintanäytettä, joilla varmistettiin talousveden laatua. Mikrobiologiset ja kemialliset laatuvaatimukset täyttyivät kaikissa näytteissä ja laatuvaatimukset täyttyivät suurimmassa osassa näytteissä.

Saarissa olevien elintarvikehuoneistojen veden laatua tarkasteltiin elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä. Lisäksi tarkastettiin kaksi elintarvikehuoneistoa, joissa talousvesi tehdään merivedestä sekä toimija, joka toimittaa talousvettä osana julkista tai kaupallista toimintaa. Kesällä 2025 tarkastettiin yhden suuren yleisötapahtuman vesijärjestelyt.

Taulukko 13: Talusvesivalvonnan valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä sekä suunnitellut ja toteutuneet näytemäärät 2025.

Toiminta- luokka/ -tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Suunniteltu näytemäärä	Toteutunut näytemäärä
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelual- ue (1352/2015)	1	2	2	381	379
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelual- ue (401/2001)	1	1	0	2	2
Veden jakelu osana julkista tai kaupallista toimintaa	8	1	2	0	0
Elintarvike- huoneiston käyttämä talousvesi	14	8	6	3	3
Yhteensä	24	12	10	386	384

3.2.1.4 Uimarannat ja talviuintipaikat

Pikkukosken uimarannalla sovellettiin lyhytkestoista saastumismenettelyä yhden kerran. Lisäksi uimarannoilla tehtiin 34 merkittävää hallintatoimenpidettä (esimerkiksi sinileväesiintymistä tiedottaminen tai annettu uinninrajoitus hygieenisen laadun heikentyessä).

Kesän uimakauden päätyttyä tulee suurten yleisten uimarantojen uimavesi luokitella sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (177/2008) mukaisesti. Luokitus perustuu neljän edellisen uimakauden valvontatutkimustuloksiin, paitsi Marjaniemen uimarannalla, jossa luokitus voitiin tehdä uimakausien 2024–2025 perusteella. Marjaniemen uimarannan luokitus nollattiin uimakauden 2023 jälkeen. Luokituksen nollaus oli mahdollista tehdä, koska uimarannalla ja sen valuma-alueella tehdyt selvitykset ja korjaavat toimet oli todettu riittäviksi ja uimaveden laadun arvioitu parantuneen toimien jälkeen.

Helsingin suuret yleiset uimarannat luokiteltiin uimakauden 2025 jälkeen erinomaisiksi (6 rantaa), hyväksi (5), tyydyttäväksi (2) ja huonoksi (1). Pikkukosken uimaranta luokiteltiin huonoksi ja ranta on luokiteltu huonoksi myös uimakausien 2020–2023 jälkeen. Vantaanjoen varren uimarannoilla (Pikkukoski, Pakila, Tapaninvainio) uimaveden laatu heikkenee runsaiden sateiden yhteydessä. Marjaniemen uimarannan luokitus oli uimakauden 2025 jälkeen tyydyttävä, ja uimarannalla sijaitsevien hulevesikaivojen ylivuotojen vaikutus näkyi sateiden aikaan uimaveden laadussa.

Pikkukosken, Marjaniemen, Rastilan, Ison Kallahden, Aurinkolahden, Lauttasaaren ja Hietarannan rannoilla otettiin vesinäytteitä tiheästi uimakaudella 2025, jolloin saatiin kattavampi kuva uimaveden laadusta. Uimakaudella 2025 ei annettu koko uimakauden kestäviä uinninvälttämissuosituksia, mutta poikkeamatilanteissa annettiin tilapäisiä suosituksia uinninvälttämiseksi. Uintikieltoja ei annettu uimakaudella 2025.

Taulukko 14: Uimarantojen ja talviuintipaikkojen valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä sekä suunnitellut ja toteutuneet näytemäärät 2025.

Toimintaluokka/- tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Suunniteltu näytemäärä	Toteutunut näytemäärä
Yleiset uimarannat (EU uimarannat)	15	16	15	75-135	92
Pienet yleiset uimarannat	12	8	9	60-75	49
Muut uimapaikka (talviuinti)	16	3	3	0	0
Yhteensä	43	27	27	135-210	141

3.2.1.5 Uimahallit ja vastaavat yleiset allastilat

Yleisiä uimahalleja ja muita allastiloja oli valvonnassa vuonna 2025 yhteensä 56, joista 12 oli uimahalleja, neljä maauimaloita ja 40 muita yleisiä allastiloja kuntoutuslaitoksissa, hotelleissa ja ravintoloissa sekä liikuntakeskuksissa ja kouluissa. Helsingin oman riskinarvioinnin perusteella suunniteltu tarkastusmäärä ylittyi allastiloihin tehtyjen seurantatarkastusten takia.

MetropoliLab Oy otti suurimman osan näytteistä kohteille laadittujen näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Kaksi kohdetta otti allasvesinäytteet itse ja toimitti ne MetropoliLabiin tutkittavaksi.

Taulukko 15: Uimahallien ja vastaavien yleisten allastilojen valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä sekä suunnitellut ja toteutuneet näytemäärät 2025.

Toimintaluokka/- tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset	Suunniteltu näytemäärä	Toteutunut näytemäärä
Yleiset altaat	56	30	32	1400-1500	1410

3.2.1.6 Erityistä hygieniää edellyttävät kauneushoitolat ihoa rikkovat toiminnot / tatuointi- ja lävistysliikkeet

Erityistä hygieniää edellyttäviin kauneushoitoloihin, ihoa rikkoviin toimintoihin sekä tatuointi- ja lävistysliikkeisiin suunnitelluista tarkastusmääristä toteutui 44 %. Valvonnassa ei ole päästy suunniteltujen tarkastusten määrään, koska toimintatyypeissä on tarkastusvelkaa.

Taulukko 16: Erityistä hygieniää edellyttävien kauneushoitoloitten ja ihoa rikkovien toimintojen sekä tatuointi- ja lävistysliikkeiden valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/- tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	459	241	107
Muu ihon käsittely ja hoito	20	10	4
Tatuointi ja lävistys	122	44	19
Yhteensä	601	295	130

3.2.1.7 Yleiset liikuntatilat

Yleisissä liikuntatiloissa tarkastusmäärä toteutui suunnitellusti.

Taulukko 17: Yleisten liikuntatilojen valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/- tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Yleiset liikuntatilat	280	66	67

3.2.1.8 Majoitustoimintaan tarkoitetut tilat

Majoitustoimintaan tarkoitettuihin tiloihin suunnitellut tarkastukset toteutuivat.

Taulukko 18: Majoitustoimintaan tarkoitettujen tilojen valvottavien toimintojen lukumäärä ja suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Hotellit	73	15	15
Hostellit (retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakodit, motellit, täysihoidotat)	26	5	5
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	1	0	0
Muu majoitustoiminta	244	0	0
Kasarnit	9	9	9
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	5	2	2
Yhteensä	358	31	31

3.2.1.9 Yleiset saunat

Yleisiin saunoihin suunnitellut tarkastukset toteutuivat.

Taulukko 19: Yleisten saunojen valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Yleisölle avoimet saunat	33	4	4

3.2.1.10 Solariumit

Solariumien suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 67 %.

Taulukko 20: Solariumien valvottavien toimintojen lukumäärä, suunniteltujen ja toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä 2025.

Toimintaluokka/-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä	Toteutuneiden tarkastusten kokonaismäärä
Solariumit	28	18	11

3.2.1.11 Sairaalat, vuodeosastolliset terveyskeskukset ja matkustajasatamat

Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset ovat olleet ilmoitusvelvollisia toimipaikkoja vuodesta 2023 alkaen sekä matkustajasatamat vuodesta 2025 alkaen (kunnan päätös ensisijaisista tiloista). Ilmoitus tehdään kyseisistä toimipaikoista kuitenkin ainoastaan terveydensuojelulain 19 b §:ssä säänneltyä ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten. Muutoin toimipaikat eivät ole terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia eikä niihin kohdistu valvontasuunnitelman mukaista valvontaa. Kyseisistä toimipaikoista ei ole vielä saatu ilmoituksia. Ilmoituksia tullaan pyytämään suunnitelmakauden aikana.

3.2.1.12 Suuret yleisötilaisuudet

Elintarviketurvallisuusyksikkö teki tarkastuksia 30:ssä eri yleisötapahtumassa vuonna 2025. Tapahtumissa tarkastettiin elintarviketoimijoiden myyntipisteiden hygieniaa, elintarvikkeiden turvallisuutta, talousvesijärjestelyitä sekä käymälöitä. Tapahtumanjärjestäjien kanssa tehtiin laajempi tapahtumatarkastus Superterassille tapahtuman keston ja sijainnin vuoksi sekä Martin markkinat –tapahtumaan riskiperusteisen arvion perusteella.

3.3 Ilmoitusten ja hakemusten käsittely

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisista ilmoitusvelvollisista toiminnoista käsiteltiin 420 ilmoitusta (358 vuonna 2024), joista 268 koski toiminnan aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista tai toiminnanharjoittajan vaihtumista sekä 152 toiminnan lopettamista.

3.4 Neuvonta ja sidosryhmäyhteistyö

Ympäristöpalvelut käsitteli terveydensuojeluun liittyneitä toimenpidepyyntöjä, antoi 41 lausuntoa rakennus- ja ympäristölupakohteisiin liittyen sekä osallistui ajankohtaisten kaavakohteiden käsittelyyn ympäristöpalvelujen kaavatyöryhmässä. Lausuntoja annettiin pääasiassa päiväkoteihin ja kouluihin liittyvistä hankkeista.

Asiakaslähtöisen valvonnan ja neuvonnan edistämiseksi kerättiin ja analysoitiin asiakastytyväisyystuloksia. Kyselyjä toimipaikkoihin lähetettiin tehtyjen terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten ja käsiteltyjen ilmoitusten perusteella neljä kertaa vuodessa. Asiakastytyväisyyskysely lähetettiin myös asumisterveysneuvonnan puhelinneuvonnan yhteydessä. Asiakastytyväisyyden keskiarvo oli hyvällä tasolla, yli neljä viisiportaisella asteikolla (223 vastausta). Kyselyiden avulla saatua avointa palautetta käsiteltiin suunnitelmallisesti ja huomioitiin toimintaa kehitettäessä.

Toiminnanharjoittajilta perittiin vuosittainen perusmaksu ja samalla valtakunnallisen toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vatin kohderekisterin tietoja päivitettiin ja tarkastettiin.

Vuonna 2024 ympäristöpalveluiden asiantuntijoita nimettiin neljään eri sosiaali- ja terveysministeriön vetämään terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen valmistelun alatyöryhmään. Vuonna 2025 jatkettiin työskentelyä näissä ryhmissä.

Häiriötilanteisiin varautumista ja viestintää kehitettiin yhteistyössä asianomaisten viranomaisten ja vesilaitoksen kanssa sekä päivitettiin yhteistoimintaohjetta talousveden häiriötilanteisiin liittyen. Ohjeistukseen lisättiin vaaratiedote, jonka terveydensuojeluviranomainen voi nykyisin antaa.

3.5 Toimenpidepyyntöjen käsittely

3.5.1 Asumisterveyden häiritsemiset

Asumisterveysneuvontaan tuli 2514 yhteydenottoa (2241 vuonna 2024) ja niistä noin 60 % tapahtui sähköpostin välityksellä ja noin 40 % puhelinneuvonnan kautta.

Asumisterveyshaitta-asioita käsitellään ensisijaisesti neuvomalla ja ohjeistamalla tapauksiin liittyviä eri tahoja. Suurin osa tapauksista ratkeaa ohjauksella ja toimenpidepyynnöksi asti eteni 240 tapausta (226 vuonna 2024). Ne koskivat pääosin ilmanvaihdon puutteita, hajuhaittoja, kosteus- ja homevaurioita sekä merkittävässä määrin myös melua. Tarkastuksia näihin kohteisiin tehtiin yhteensä 279. Tapaukset ovat aiempaa monimutkaisempia ja lähtökohdiltaan riitaisempia. Korjauskehotusta ei noudatettu neljässä tapauksessa ja näissä edettiin määräyksen antamiseen, joista kaksi oli uhkasakolla tehostettuna.

3.5.2 Muut toimenpidepyynnöt

Terveyshaittaepäilyilmoituksia tuli 24 julkisista tiloista (koulu, päiväkot, majoitushuoneisto, liikuntatila ja kauneushoitola) ja uimarannoilta. Terveyshaittaepäilyyn liittyviä tarkastuksia tehtiin kolme. Muut ilmoitukset saatiin ratkaistua neuvonnalla. Rottiin ja lintujenruokintaan liittyviä yhteydenottoja tuli yhteensä 319. Kahdeksan yhteydenottoa johti asukastiedotteen lähettämiseen ja kaksi yhteydenottoa katselmukseen. Talousveteen liittyviä yhteydenottoja tuli yhteensä 22.

3.5.3 Laivatarkastukset

Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainvälisen terveystäännösten (IHR 2005) mukaisia laivatarkastuksia tehtiin Helsingin satamissa yhteensä 52 (52 vuonna 2024). Tarkastuksilla myönnettiin aluksille todistuksia saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta (Ship Sanitation Control Exemption Certificate), todistuksia tehtävistä saniteettitoimenpiteistä (Ship Sanitation Control Certificate) sekä kuukauden jatkoajkoja voimassa olevalle todistukselle. Lukuun sisältyy myös Ship Sanitation Control Certificate -todistuksesta seuranneita uusintatarkastuksia.

3.5.4 Ruumiin kuljetusluvut

Ruumiiden kuljettamisesta tehdyn sopimuksen (SopS 13/1989) mukaisia ruumiinkuljetuslupia myönnettiin 71 vuonna 2025 (45 vuonna 2024). Maksullinen ruumiinkuljetuslupa myönnettiin asiakirjojen ja arkkuunsulkemiseen liittyvän tarkastuksen perusteella.

3.6 Valvontaprojektien toteuma

Vuodelle 2025 suunniteltiin kaksi projektia, joista molemmat toteutuivat suunnitellusti (elokuvateattereiden äänimaailma ja legionella tehostetussa palveluasumisessa). Kaksi vuodelle 2024 suunniteltua projektia valmistuivat vuonna 2025 (saunojen terveydellisten olojen valvontaprojekti Helsingissä ja Tampereella sekä saastejäljitys Marjaniemen uimarannalla).

3.6.1 Elokvateattereiden äänimaailma

Elokvateattereiden äänitasot ovat aiheuttaneet keskustelua äänentoistolaitteistojen kehittymisen myötä. Osa ihmisistä kokee elokuvien äänimaailman liian voimakkaana, jolloin äänet koetaan epämiellyttävinä ja tämä aiheuttaa huolta mahdollisesta kuulovauriosta. Yhteydenotot myös viranomaispuolelle ovat lisääntyneet.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Helsingin kaupungin elokvateattereiden melutasoja ja tarkastella niitä terveydensuojelun näkökulmasta. Elokvateattereissa meluallistus on lyhytaikaista, joten melua tarkastellaan sen vaikutuksista ihmisen terveyteen kuulon osalta.

Valvontaprojektiin valittiin kolme helsinkiläistä elokvateatteria, jotka erosivat toisistaan rakennusvuoden, asiakaspaikkojen määrän sekä äänentoiston osalta. Elokvat valittiin kategorian ja ikärajasuosituksen perusteella ja mittaukset suoritettiin ennalta ilmoittamatta.

Tulosten perusteella elokvateattereiden äänitasot eivät ylittäneet asumisterveysasetuksen antamia ohjearvoja.

3.6.2 Legionella tehostetussa palveluasumisessa

Projektissa oli tarkoitus selvittää legionellan esiintyvyyttä viidessätoista Helsingin alueen iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden vesijärjestelmissä. Projekti toteutettiin keväällä 2025.

Projektissa legionellabakteereita löytyi yhden yksikön lämpimästä ja kylmästä vedestä. Pitoisuudet olivat alle toimenpiderajan 1000 pmy/l. Mitatuista vesien lämpötiloista 73 % täytti Valviran asettaman legionellabakteerien torjunnan kannalta oleellisen lämpötilarajan. Kylmän talousveden osalta suositeltavat lämpötilat täyttyivät yli 93 % vesipisteistä.

Projektin tulokset huomioidaan valvonnassa antamalla riskikohteille tarpeellista ohjeistusta lämpötilojen seurannasta, säännöllisestä veden juoksutuksesta ja vesilaitteiston riskien tunnistamisesta. Yksikölle, jonka vesijärjestelmästä löytyi legionellabakteereita, annettiin ohjeistusta legionellabakteerien häätämisestä sekä uusintanäytteiden ottamisesta. Yksiköille, joiden vesijärjestelmässä lämpötilat eivät saavuttaneet vaadittua tasoa, annettiin ohjeistusta toimenpiteistä oikeiden lämpötilojen saavuttamiseksi. Kaikille projektiin osallistuneille yksiköille lähetettiin tulokset sähköpostitse ja annettiin neuvontaa riskinarvioinnin tekemisestä sekä legionellabakteerien kasvun ehkäisystä.

3.6.3 Saunojen terveydellisten olojen valvontaprojekti

Projekti oli Helsingin kaupungin ympäristöterveysyksikön ja Tampereen kaupungin terveydensuojelun yhteisprojekti ja sen tavoitteena oli selvittää saunojen hygieniariskejä ja kehittää toiminnanharjoittajien omavalvontaa ja sen ohjausta. Projekti toteutettiin tekemällä tarkastuksia ja ottamalla pintapuhtausnäytteitä.

Tarkastuksilla saunatilat arvioitiin aistinvaraisesti siisteiksi ja hygieenisiksi (yli 80 %). Projektissa arvioitiin myös saunojen rakenteiden ja pintojen kuntoa: 44 saunaa (86 %) oli ehjiä, toimintaan soveltuvia ja käyttökelpoisia, mutta seitsemän saunaa (14 %) ei täyttänyt näitä kriteerejä. Toiminnanharjoittajista suurin osa (71 %) oli tunnistanut toimintaansa liittyviä riskejä.

Toiminnanharjoittajien kanssa käytiin läpi legionellabakteerin esiintyvyyteen vaikuttavia asioita sekä pesu- ja löylyveteen liittyviä riskejä. Toiminnanharjoittajille annettiin ohjeistusta lämmitystavoista ja polttopuiden säilyttämisestä. Projektin tietoja voidaan hyödyntää jatkossa riskinarvioinnissa ja tarkastustiheyksien määrittelyssä.

3.6.4 Saastejäljitys Marjaniemen uimarannalla

Helsingin kaupungin ympäristöterveyden ja Helsingin yliopiston yhteistyöprojektissa oli tavoitteena kartoittaa Marjaniemen uimarannan valuma-alueella uimarannalle päätyvän ulostesaastutuksen lähteitä. Lisätietoa tarvittiin siitä, ovatko havaitut hygieniahaitat ihmis- vai eläinperäisiä ja minne hallintatoimet saastelähteiden aiheuttamien hygieniahaittojen minimoimiseksi tulisi valuma-alueella kohdentaa. Terveyshaittojen riskinarvioinnin tueksi projektissa tutkittiin uimavedestä myös taudinaiheuttajamikrobien esiintymistä.

Marjaniemen uimarannalla ja Mustapuron uomassa havaittiin ulostesaastutuksesta kertovia mikrobeja. Uimarannan näytteissä havaittiin yleisiin tasalämpöisten eläinten suolistobakteereihin kohdistuvaa GenBac3-markkeria jokaisella näytteenotokerralla. Uimavedessä havaittiin myös HF183-ihmisspesifistä markkeria ja GFD-lintumarkkeria.

Projektin tulosten perusteella todettiin Marjaniemen uimarannalla sijaitsevien hulevesikaivojen ylivuotojen heikentävän uimaveden laatua etenkin uimarannan pohjukassa. Ennen uimakautta 2025 hulevesikaivot tyhjennettiin ja kunnostettiin väliaikaisin toimin, ja Marjaniemen alueen hulevesien suunnittelujärjestelyjen suunnittelu aloitettiin. Ennen uimakautta 2026 hulevesikaivot poistetaan uimarannalta ja alueen hulevedet ohjataan toisin.

4 Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman toteutuminen

Tupakka- ja lääkelain mukaisessa valvontasuunnitelmassa vuodelle 2025 suunniteltiin Helsingissä tehtäväksi yhteensä 516 tarkastusta. Tarkastuksia tehtiin yhteensä 427. Edellä mainittujen toimipaikkojen tarkastusten yhteydessä tehtiin toimipaikkakohtainen riskinarviointi, joka määrittää seuraavan tarkastuksen. Näytteitä ei suunniteltu otettavaksi, eikä niitä myöskään otettu.

Tupakkalain muutos, jossa savuttomat nikotiinivalmisteet otettiin aikaisempaa laajemmin tupakkalain sääntelyn piiriin, astui voimaan 1.8.2025. Muutoksen takia tupakkalain mukaisen myyntiluvan haltijoiden, jotka halusivat jatkaa savuttomien nikotiinituotteiden myyntiä, tuli tehdä ilmoitus myynnin laajentamisesta uuteen tuoteryhmään 31.10.2025 mennessä. Tupakkalain muutos toi käsiteltäväksi lähes 500 myynnin laajentamisilmoitusta ja lisäsi vähittäismyyntipaikoille annettavan ohjauksen ja neuvonnan määrää.

4.1 Painopisteiden toteutuminen

4.1.1 Savuttomien nikotiinituotteiden myynti

Vuonna 2025 keskityttiin tarkastuksilla ohjeistamaan ja neuvomaan toimijoita uusista tuotteista ja niiden myynnin vaatimuksista sekä ohjeistamaan lainsäädännön muutoksista. Tarkastuksilla havaittiin epäkohtia erityisesti markkinoinnissa.

4.1.2 Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa

Vuonna 2025 tupakkalain mukaisilla tarkastuksilla tarkastettiin pistokoeluonteisesti, että tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunnistus. Tarkastetuissa savukkeissa ei havaittu huomautettavaa. Myynnissä olevista tupakkatuotteista tarkastettiin myös jäljitettävyyttä koskevien tietojen oikeellisuutta pistokoeluonteisesti jäljitettävyyssjärjestelmän toissijaisesta tietovarannosta. Tietovarannossa oli puutteita edelleen vuoden 2025 aikana, joten tietoja ei pystytty hyödyntämään täysimääräisesti. Tarkastuksilla havaittu vesipiipputupakka ei missään tarkastuskohteessa täyttänyt tupakkalain vaatimuksia. Näiden tuotteiden myynti kehoitettiin lopettamaan välittömästi.

Yhteistyö ja tiedonkulku eri viranomaisten kanssa on tärkeä osa laittoman kaupan ehkäisyä. Yhteistarkastuksia tehtiin vuonna 2025 elintarvikevalvonnan, alkoholivalvonnan, työsuojeluvalvonnan, pelastuslaitoksen, verottajan ja poliisin kanssa.

4.1.3 Etämyynti

Etämyynnin kieltä laajennettiin 1.8.2025 alkaen koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita. Tätä ennen kieltä koski tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasvipöytäisten tuotteiden etämyyntiä. Vuonna 2025 ei havaittu valvonnassa olevien toimipaikkojen osalta etämyyntiä eikä aiheesta tullut yhteydenottoja.

4.1.4 Markkinointi

Tupakkalain markkinointikielto koskee tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, tupakkajäljitelmiä, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä. Markkinointikiellon toteutumista valvottiin kaikilla suunnitelman mukaisilla tarkastuksilla. Markkinoinnissa havaittujen puutteiden takia ohjausta ja neuvontaa annettiin 33 tarkastuksella ja kehoitus korjata epäkohta viipymättä 17 tarkastuksella. Pakkokeinoihin ryhdyttiin kahdessa toimipaikassa.

4.1.5 Ehkäisevä päihdetyö

Ympäristöpalveluilla oli vuonna 2025 edustaja Helsingin ehkäisevän päihdetyön verkostossa, Savuton Helsinki -verkostossa sekä pääkaupunkiseudun Pakka-tarjontaryhmässä. Yhteistyöverkostot kokoontuivat 2–4 kertaa vuodessa ja ympäristöpalveluista osallistuttiin yhdeksään yhteistyötapaamiseen vuonna 2025.

4.2 Tarkastusten toteuma

4.2.1 Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntipaikat

Helsingissä on 577 tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevaa vähittäis- ja tukkumyyntipaikkaa (tilanne 8.1.2026). Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikkoihin tehtiin 249 suunnitelmallista tarkastusta tavoitteen ollessa 323 tarkastusta. Tarkastustavoite toteutui 77-prosenttisesti.

4.2.2 Tupakointitilat

Ympäristöpalveluiden tiedossa olevia tupakointitiloja on Helsingissä 48 (tilanne 8.1.2026). Ravintoloihin, joihin on rakennettu erillinen tupakointitila, tehtiin 25 suunnitelmallista tarkastusta tavoitteen mukaisesti. Tupakointitilojen määrä on Helsingissä viime vuosina vähentynyt, mutta toisaalta niissä olevat puutteet ovat lisääntyneet. Yksi syy on, että tupakointitilat ovat osin jo teknisen käyttöikänsä lopussa. Tarkastuksilla havaittujen puutteiden korjaamista seurattiin vakavuuden mukaan joko uusintatarkastuksella tai toimipaikkakohtaisen riskinarvioinnin takia tiheämmin tehtävien suunnitelmallisten tarkastusten avulla.

4.2.3 Tupakointikiellot ja -rajoitukset

Aiempina vuosina ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa havaittujen puutteiden takia oli tarkoituksenmukaista suunnitella tupakkalain mukaisia tarkastuksia yleisötilaisuuksiin myös ohjelmakaudelle 2025–2028. Yleisötilaisuuksiin suunniteltiin tehtävän kolme tarkastusta ja ne toteutuivat.

Päiväkoteihin suunniteltiin tehtävän kymmenen tarkastusta ja ne toteutuivat.

4.2.4 Nikotiinivalmisteet

Helsingissä on 326 nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkaa (tilanne 8.1.2026). Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoihin tehtiin 140 suunnitelmallista tarkastusta tavoitteen ollessa 155 tarkastusta. Tarkastukset tehtiin tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tarkastusten yhteydessä. Tarkastustavoite toteutui 90-prosenttisesti.

4.3 Hakemusten ja ilmoitusten käsittely

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin yhteensä 129. Tupakkalain muutoksen aiheuttamia uusia myynnin laajentamisilmoituksia käsiteltiin 488.

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemuksia käsiteltiin 88. Kieltojen valvontatarkastuksia kohteissa vähennettiin niiden tehottomuuden vuoksi ja niitä tehtiin 20 (99 vuonna 2024). Tiedottamista kohteissa on lisätty ja kohdennettu suoraan kieltoja rikkoville asukkaille. Kieltojen rikkomisen osalta asetettiin yksi uhkasakollinen määräys sisätilakieltoa rikkoneelle asukkaalle.

5 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman toteutuminen

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävät ovat valtion korvaamia, kunnalle määrättyjä tehtäviä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa saatiin toteutettua valvontasuunnitelman mukaisesti. Eläinten hyvinvoinnin valvontaan käytettiin 4,1 htv, eläinten terveyden valvontaan 0,8 htv ja esihenkilötyöhön 0,4 htv vuonna 2025. Valvontaeläinlääkärien lisäksi valvontaan osallistuu avustavaa henkilökuntaa, jonka kustannuksia valtio ei korvaa.

5.1 Painopisteiden toteutuminen

Eläinlääkintähuollon painopisteitä vuonna 2025 olivat eläinsuojelu- ja tautivalvonnan uuden tietojärjestelmän Trimble Locuksen käyttöönotto, eläinten hyvinvointilain soveltamisen vakiinnuttaminen, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen ja kunnaneläinlääkäreiden tekemän sivutuotevalvonnan osalta jäljitettävyyden lisääminen. Trimble Locuksen käyttöönotto ja järjestelmän kehittäminen sujuivat suunnitellusti, mutta järjestelmässä on vielä kehittämistarpeita. Eläinten hyvinvointilain soveltaminen saatiin vakiinnutettua. Koirien rekisteröinnin valvontaa tehtiin eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä.

Vuonna 2025 valmistauduttiin uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantuloon ja käytiin sopimusneuvottelut Helsingin yliopiston kanssa eläinlääkintähuoltolain mukaisista palveluista. Kaupungin ympäristö- ja lupajaosto päätti Helsingin kaupungin eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuusta 8.5.2025 (92 §) siten, että järjestämisvastuu on laajuudeltaan eläinlääkintähuoltolain 8 §:n listauksen mukainen ja kattaa yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut. Ympäristö- ja lupajaosto päätti eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 18 ja 19 §:n mukaisesta sopimuksesta Helsingin yliopiston kanssa 20.11.2025 (172 §). Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopiston välisten sopimusneuvottelujen perusteella vuosittainen kaupungin maksama korvaus on kiinteä ja määrältään 640.000 euroa (ei sisällä arvonlisäveroa) vuodessa, kahden vuoden ajan eli ajalla 1.1.2026 –31.12.2027. Tämän jälkeen korvaus on sidottu elinkustannusindeksiin.

5.2 Tarkastusten ja riskinarvioinnin toteuma

5.2.1 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonta perustui lakiin eläinten hyvinvoinnista (693/2023). Eläinten hyvinvointilain toteutumista Helsingissä valvovat Helsingin ympäristöpalvelujen valvontaeläinlääkärit ja poliisi. Eläinsuojelutarkastuksia tehdään kaupunkilaisten eläinten hyvinvointisäädösten vastaisen eläintenpidon epäilyyn perustuvien ilmoitusten pohjalta. Ilmoituksia otettiin vireille noin 1000 vuonna 2025.

Vuonna 2025 neuvoteltiin yliopistollisen eläinsairaalan kanssa uuden eläinlääkintähuoltolain (285/2023) mukainen sopimus eläinlääkäripalveluista. Kaupungin tehtävänä on järjestää alueen eläinlääkäripalvelut ja Helsingissä palvelun tuottaa lain mukaan yliopistollinen eläinsairaala. Kaupunki teki päätöksen järjestämisvastuun laajuudesta, ja päätöstä tehtäessä otettiin huomioon yliopistollisen eläinsairaalan avustava rooli mahdollisissa laajoissa eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontatapauksissa. Yliopisto tuottaa kaupungin järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut ja kaupunki maksaa tästä korvauksen. Lisäksi yliopistollinen eläinsairaala tarjoaa omana toimintanaan erikoistasoisia eläinlääkäripalveluja.

Lisäksi tehdään suunnitelmallista valvontaa laajaa tai ammattimaista eläintenpitoa harjoittaviin kohteisiin kuten talleihin, eläinhoitoloihin ja eläinkauppoihin.

Varsinaisia tuotantoeläintiloja Helsingissä on ainoastaan yksi. Lisäksi on kaksi kaupungin omistamaa kotieläintilaa. Vuosittain Helsingissä järjestetään viidestä kymmeneen eläinkilpailua tai muuta valvontaa vaativaa eläintapahtumaa. Helsingissä arvioidaan olevan noin 90 000-100 000 lemmikkieläintä (koirat, kissat, muut pienikokoiset seura- ja harrastuseläimet).

5.2.1.1 Eläinsuojelutarkastukset

Vuoden 2025 aikana Helsingin valvontaeläinlääkärit tekivät 399 eläinsuojelutarkastusta, joista 332 oli ilmoitukseen perustuvia tarkastuksia yksityisissä asunnoissa tai löytöeläintalolla, uusintatarkastuksia 60 ja ammattimaisen eläintenpidon tarkastuksia 7. Eläinsuojelutarkastusten pysyi edellisen vuoden tasosta. Eläinsuojelutapauksia selvitettiin mahdollisuuksien mukaan myös etänä.

Taulukko 21: Epäilyyn perustuvien ja suunnitelman mukaisten eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2022-2025.

Vuosi	Epäilyyn perustuvien tarkastusten määrä	Suunnitelman mukaisten tarkastusten määrä
2022	333	16
2023	394	12
2024	397	3
2025	399	7

Taulukko 22: Ammattimaisen tai muuten laajamittaisen eläintenpidon valvontakohteet ja niihin tehdyt tarkastukset Helsingissä vuonna 2025. Tarkastuskohteiden tarkastustiheys määritetään riskiluokituksen perusteella.

Kohde	Kohteiden lukumäärä	Tarkastusten määrä vuodessa
Eläinkaupat	7	1
Eläinhoitolat	14	2
Hevostallit	17	4
Kennelit ja kasvattajat	14	0
Eläinten tuojat	noin 10	0
Yhteensä	62	7

Tarkastukset tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta, joten osassa kohteista tarkastus jäi pelkäksi yritykseksi. Tällaisia tarkastusyrittäjiä tehtiin varsinaisten tarkastusten lisäksi 296.

Löytöeläintalolle päätyneitä eläimiä koskevia eläinsuojelupäätöksiä valvontaeläinlääkärit tekivät yhteensä 107. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi poliisin löytöeläintalolle yksityisistä asunnoista tuomat eläimet, joita omistaja ei ole noutanut.

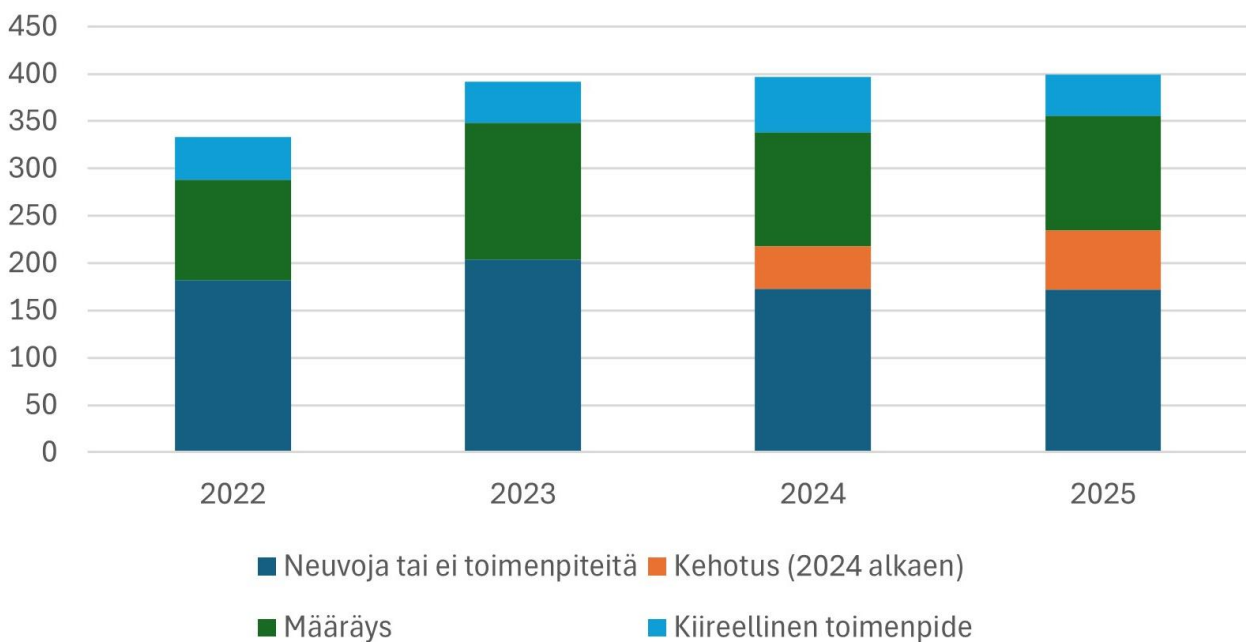
Ilmoitusten perusteella tehdyissä tarkastuksissa valtaosa tarkastuksista kohdistui talouksiin, joissa on koiria 54 % tai kissoja 34 %. Muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tai hevosten osuus tarkastuksista oli 12 %.

5.2.1.2 Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla

Yhteiskunnalliset ongelmat heijastuvat eläinsuojelutyöhön. Vuonna 2025 noin joka toisella eläinsuojelutarkastuksella 49 % todettiin eläinten hyvinvointilain vastaista menettelyä. Vuonna 2025 joka kymmenes tarkastus 10 % johti eläinten hyvinvointilain 97 § tai 98 § mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kiireellisiä toimia ovat mm. tilapäinen hoidon hankkiminen eläimelle tai uudelleensijoitus. Vuonna 2025 tarkastuksista 30 % johti 93 § mukaisiin määräyksiin tai 95 § mukaisiin kieltoihin ja 11 % 92 § mukaisiin kehotuksiin epäkohtien korjaamiseksi. Kehotus on uuden eläinten hyvinvointilain mukainen toimenpide, joka otettiin käyttöön vuonna 2024. Lisäksi lievempien eläinsuojelullisten epäkohtien johdosta annettiin neuvoja ja ohjeita aiempien vuosien tapaan.

Vuonna 2024 56 % ja 2023 48 % tarkastuksista johti määräyksiin tai kiireellisiin toimenpiteisiin. Kuvassa 3 on esitetty eläinsuojelutarkastuksilla tehdyt toimenpiteet vuosina 2022-2025.

Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla 2022-2025



Kuva 3: Eläinsuojelutarkastuksilla tehdyt toimenpiteet vuosina 2022-2025.

Tavallisimpia määräyksiä tai kieltoja aiheuttaneita epäkohtia olivat eläinten puutteellinen perushoito kuten puutteellinen ruokinta ja juotto, liikunnan saanti, eläinlääkärin hoito sairaille, pitopaikan puhtaus sekä turvallisuuden laiminlyönti. Kiireellisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin, jos eläin oli hylätty tai omistaja oli vakavasti laiminlyönyt velvoitteensa huolehtia eläimestä ja pitopaikasta eläimen lajinomaisten tarpeiden vaatimalla tavalla. Kiiretoimenpiteiden runsauteen vaikuttivat lemmikkinsä hylänneet tai äkillisesti sairaalaan joutuneet sekä poliisin kiinni ottamat omistajat. Syrjäytyminen ja ongelmien kasautuminen heijastuvat myös eläinten hoitoon, siten että eläintä ei ole varaa viedä eläinlääkärille tai esimerkiksi trimmaukseen.

Piittaamattomuuteen ja törkeään huolimattomuuteen viittaavia eläinsuojelurikkomusepäilyjä hoidetaan yhteistyössä Helsingin poliisin eläinrikoksiin keskittyneen tutkintaryhmän kanssa. Jos poliisi ei ole ollut mukana tapauksen hoidossa aiemmin, valvontaeläinlääkärit ilmoittavat vakavista tapauksista jälkikäteen poliisille. Erillisiä esitutkintapyyntöjä tehtiin vuonna 2025 noin kymmenen. Ympäristöpalvelujen eläinlääkärit toimivat lisäksi todistajina eläinsuojelurikoksia koskevissa oikeuskäsittelyissä.

5.2.1.3 Yhteistyö

Helsingin poliisissa toimii eläinsuojelurikoksiin keskittynyt tutkintaryhmä, joka tutkii Helsingissä tapahtuneet eläimiin liittyvät rikokset. Ryhmän kanssa on järjestetty valvontaeläinlääkäreiden ja poliisien yhteistarkastuksia. Poliisi voi käynnistää suoraan tarkastuksilla rikostutkinnan. Yhteistyö poliisin tutkintaryhmän kanssa on tehostanut eläimiin liittyvien rikosten tutkintaa. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä myös tapauksissa, joissa työturvallisuuden vuoksi tai tarkastuskohteeseen sisään pääsemiseksi tarvitaan poliisin virka-apua. Tarkastuksia turvaavat kentällä työskentelevät poliisipartiot. Poliisin virka-apu on maksullista.

Myös muiden alojen viranomaisyhteistyö toimii entiseen tapaan hyvin. Sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ottivat aktiivisesti yhteyttä valvontaeläinlääkäriin, ja monia tapauksia ratkottiin eri tahojen yhteistyönä.

Yhteistyö myös Suomen Eläinsuojelu SEYn, yliopistollisen eläinsairaalan ja Helsingin eläinsuojeluyhdistyksen (HESY) kanssa toimi hyvin. Erityisesti HESYn kanssa yhteistyö oli tiivistä, koska se vastaa löytöeläintoiminnan tuottamisesta.

Eläinsuojelutapauksia, joihin liittyi myös eläintauti- tai eläinten merkintäsäädösten rikkomista, selviteltiin yhdessä läänineläinlääkärin kanssa.

Valvontaeläinlääkärit antoivat eläinsuojeluun liittyviä haastatteluja ja taustatietoja eri tiedotusvälineille. Lisäksi valvontaeläinlääkärit ovat osallistuneet opetukseen mm. eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa sekä luennoineet muulle ammattikunnalle ja viranomaisille.

5.2.2 Eläintautivalvonta vuonna 2025

5.2.2.1 Eläinten laittoman maahantuonnin valvonta

Eläinten maahantuontia valvottiin eläintutilain (76/2021) nojalla.

Eläimen maahantuontivaatimuksiin vaikuttavat eläinlaji sekä se, tuodaanko eläin toisesta EU-jäsenvaltiosta vai EU:n ulkopuolisesta valtiosta. Lisäksi vaatimuksiin vaikuttaa, tuodaanko eläin kaupallisessa vai ei-kaupallisessa tarkoituksessa.

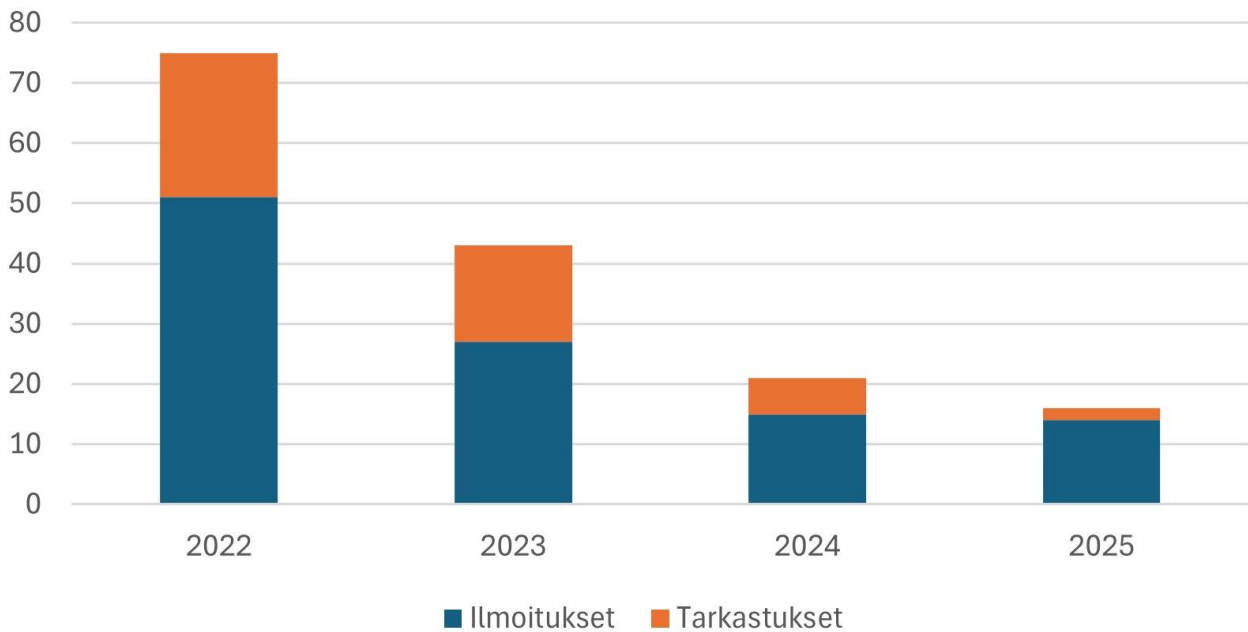
Helsingin ympäristöpalvelujen valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastuksia ja selvityksiä epäiltäessä eläinten laitonta maahantuontia sekä eläinten laittoman maahantuonnin päätöksissä edellytettyjen veloitteiden noudattamisen varmistamiseksi. Laittomiin maahantuonteihin liittyviä päätöksiä tekevät tulli, aluehallintovirasto tai Ruokavirasto.

Koirien ja kissojen tuontisäädöksillä pyritään estämään ihmisille vaarallisten tautien kuten raivotaudin (rabies) ja heisimatojen aiheuttaman ekinokokkoosin leviämistä Suomeen. Taudit ovat zoonooseja eli eläintauteja, jotka voivat tarttua eläimestä ihmiseen. Eläimen maahantuojalla on velvollisuus huolehtimaan, että eläin täyttää maahantuontivaatimukset.

Ilmoitukset epäilyistä laittomista eläimen maahantuonneista tulivat ensisijaisesti eläinklinikoilta tai eläimen Suomessa ostaneelta uudelta omistajalta. Laittomasti tuotujen eläinten tarkastukset ovat vähentyneet tasaisesti sen jälkeen, kun Tullilla on vuodesta 2021 asti ollut toimivaltuudet eläintautivalvonnassa. Aluehallintoviraston tarkastuspyynnöt eläinten laittomien tuontien epäilyistä ovat liittyneet erityisesti kaupalliseen toimintaan.

Eläinten tuontiepäselvyyksiin liittyen tehtiin kaksi tarkastusta ja yli kymmenen tapausta selvitettiin asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa tehtiin ilmoitus poliisille tai muiden kuntien valvontayksiköihin. Tarkastusten määrä oli pienempi kuin viime vuonna. Tyypillisesti valvontaeläinlääkärien tekemät tarkastukset koskevat Baltian maista tai Venäjältä tuotuja koiria, jotka oli tuotu myyntiin, eivätkä kaupallisen tuonnin ehdot täytyneet. Koirilta saattoi puuttua raivotautirokotus tai virkaeläinlääkäriin myöntämä todistus tuontia varten. Kuvassa 3 on esitetty eläinten laittoman maahantuonnin tarkastusten määrän kehitys vuosina 2022-2025.

Eläinten laittomat maahantuonnit 2022-2025



Kuva 4: Eläinten laittoman maahantuonnin tarkastukset vuosina 2022-2025.

5.2.2.2 Eläinten tuonti- ja vientitarkastukset

Ympäristöpalvelujen virkaeläinlääkärit tekevät vientitarkastuksia EU:n ulkopuolelle lähteville lemmikkieläimille sekä EU:n alueella liikkuville hevosille ja sirkuseläimille. Lisäksi tehdään tarvittaessa esimerkiksi lintujen tai rapujen tuontitarkastuksia. Ensisijaisesti eläinten tuoja tai viejä on vastuussa siitä, että tuonti- ja vientisäädökset täyttyvät. Eläinten tuontiin ja vientiin liittyen annetaan myös ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjeistusta. Lisäksi Korkeasaaren eläintarhan eläinten vientiin ja tuontiin liittyvät tarkastukset ja vientitodistukset kuuluvat valvontaeläinlääkäreille.

Ympäristöpalvelujen eläinlääkärit tekivät vuonna 2025 noin 300 eläinten vientitarkastusta. Vuonna 2024 tehtiin 220 ja vuonna 2023 230 eläinten vientitarkastusta. Osalla tarkastuksista tarkastettiin useampia eläimiä, ja vientitodistuksia kirjoitettiin vuonna 2025 319 kpl, näistä noin 50 Maailmanvoittaja-koiranäyttelyn yhteydessä Messukeskuksessa. Vuonna 2024 todistuksia kirjoitettiin 246 kpl ja vuonna 2023 250 vientitodistusta. Vientitodistuksista osa tehdään suurien tapahtumien, kuten Helsinki International Horse Show'n ja Cavallunan yhteydessä. Helsinki International Horse Show'ta ei järjestetty vuonna 2025.

5.2.2.3 Muu eläintautivalvonta

Helsingin alueella on vain yksi varsinainen tuotantoeläintila ja lisäksi kaksi kotieläintilaa. Yhdellä tilalla tehdään säännöllistä eläintautivalvontaa. Lisäksi tilalla voidaan selvittää tautiepäilyjä. Toinen kotieläintila kuuluu lisäksi vapaaehtoiseen lampaiden ja vuohien Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvontaan, jonka puitteissa otetaan verinäytteitä kolmen vuoden välein. Vuonna 2025 tilan lampailta ja vuohilta otettiin näytteet Maedi-Visna-valvontaa varten.

Kansainvälinen eläintautitilanne edellytti varautumistoimenpiteitä myös Helsingissä. Afrikkalaisen sikaruton esiintyminen Suomen lähialueilla Virossa ja Venäjällä on nostanut varautumistasoa. Yksi valvontaeläinlääkäri on valtakunnallinen valmiuseläinlääkäri, joka osallistuu säännöllisesti koulutuksiin ja valmiusharjoituksiin.

Lintuinfluenssaa on esiintynyt viime vuosina Suomessa luonnonvaraisissa linnuissa ja vuonna 2025 pidettiin yllä valmiutta lintuinfluenssan esiintymisen varalta. Helsingissä todettiin kolme lintuinfluenssatapausta yksittäisillä luonnonvaraisilla linnuilla vuonna 2025. Suuria taudinpurkauksia esiintyi loppuvuodesta 2025 muualla Suomessa.

5.2.3 Tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Koirien tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin valvontaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2023 aikana ja vuoden 2024 alusta asti kaikkien Suomessa olevien koirien olisi pitänyt olla Ruokaviraston koirarekisterissä. Eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä annettiin runsaasti neuvontaa. Kehotuksia ja/tai määräyksiä koirien ilmoittamisesta rekisteriin annettiin 39 tapauksessa.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala
Ympäristöpalvelut

PL 58235, 00099 Helsingin kaupunki

Vaihde: 09 310 1691

hel.fi